

Pentru o școală mai bună!

Ghiduri pentru aplicarea unitară a standardelor de evaluare

Volumul 2

Evaluarea internă și externă a stării de bine

ARACIP

București

2021

CUPRINS

	Pagina
Sumar executiv	2
I. Introducere	4
II. Starea de bine—aspecte generale și conceptuale	7
III. Lista indicatorilor și a cerințelor privind starea de bine aferente standardelor și standardelor de referință	22
IV. Interpretări, explicații și exemplificări—cerințe privind starea de bine	29
V-1. Anexa 1—baza legală, note și bibliografie	37
V-2. Anexa 2—surse de informații privind îndeplinirea cerințelor	39

SUMAR EXECUTIV

Obiectivul ARACIP este de a realiza evaluarea externă a calității educației pentru unitățile de învățământ preuniversitar. În vederea realizării acestui obiectiv fundamental, ARACIP a elaborat și a propus spre aprobare, prin Hotărâre de Guvern, standarde, metodologii și instrumente, care pot fi utilizate atât pentru evaluarea internă, cât și pentru evaluarea externă a calității educației.

Scopul acestor instrumente este de a asigura judecăți de evaluare privind nivelul calității serviciilor educaționale, fundamentate pe dovezi, prin raportare la cerințele formulate în standarde (care cuprind cerințe minimale) și în standardele de referință (care indică un nivel optim de activitate).

La finele anului 2020, au fost aprobate, prin Hotărârea de Guvern Nr. 994/2020, noi standarde de calitate, care vor intra în vigoare începând cu anul școlar 2021-2022. În vederea implementării noilor standarde, ARACIP a inițiat procesul de elaborare și dezbateră publică a unui set de Ghiduri de aplicare, care să permită interpretarea unitară a cerințelor formulate în standarde și standardele de referință, atât în evaluarea internă, cât și în cea externă a calității educației.

Ghidurile vor fi folosite de: directorii unităților de învățământ preuniversitar (pentru elaborarea documentelor de diagnoză și prognoză), de comisiile de evaluare și asigurare a calității (CEAC) din unitățile de învățământ preuniversitar (pentru realizarea proceselor și activităților de evaluare internă și pentru redactarea rapoartelor anuale de evaluare internă a calității educației—RAEI), de inspectoratele școlare (care sunt parte a procedurilor de evaluare externă și de îmbunătățire a calității educației) și, desigur, de experții ARACIP (din aparatul propriu și evaluatori externi) pentru realizarea proceselor și activităților de evaluare externă și redactarea rapoartelor de evaluare externă (REE).

Acest ghid este structurat astfel:

Partea I, introductivă, se referă la **contextul general** al funcționării ARACIP (misiune și obiective) și la cel **specific**, creat prin adoptarea noului cadru normativ al evaluării interne și externe. Tot aici, este descris grupul țintă—respectiv, destinatarii acestor materiale de orientare—și este arătat locul ghidului de față în structura de ansamblu a documentelor de orientare (Ghiduri), care vor fi elaborate de ARACIP, precum și întrebările esențiale la care vor răspunde aceste Ghiduri. De asemenea, sunt explicate conceptele de bază, așa cum sunt ele definite în legislație și utilizate în activitatea de evaluare internă și externă.

Partea a II-a se referă la **aspectele generale ale definirii și asigurării stării de bine în școală**, pe baza bunelor practici manageriale, naționale și internaționale.

Partea a III-a cuprinde **lista tuturor indicatorilor și cerințelor** (descriptorilor) aferente standardelor și standardelor de referință, care sunt abordate în acest ghid și care răspund întrebării fundamentale avute în vedere: **În ce măsură școala asigură starea de bine a participanților la educație?**

Lista indicatorilor și a cerințelor este structurată pe două coloane:

- Prima coloană cuprinde indicatorii și descriptorii, așa cum apar în HG 994/2020.
- Cea de-a doua coloană explică nivelul minim de realizare aferent standardelor și standardelor de referință, la care se referă acest ghid, cu alte cuvinte, care sunt condițiile care trebuie îndeplinite, pentru nivelul "satisfăcător" de realizare a cerinței respective.

Partea a IV-a cuprinde **interpretări, explicații și exemplificări suplimentare**, relative la cerințele privind **definirea, măsurarea și asigurarea stării de bine**, așa cum rezultă din bunele practici identificate pe plan național și internațional.

Interpretările și explicațiile suplimentare privesc standardele și, în plus față de secțiunea anterioară, și **standardele de referință**. Ca urmare, pentru ca o unitate școlară să poată fi evaluată ca "bună", "foarte bună" sau "excelentă" în privința indicatorului respectiv, ea trebuie să îndeplinească cerințele în spiritul explicațiilor oferite.

Pentru a facilita procesul de evaluare (internă și externă), cerințele specifice (descriptorii) din

standarde au fost **transformate în întrebări de evaluare**, explicațiile arătând modul în care evaluatorii (interni și externi) vor analiza răspunsurile la întrebările respective, pentru a judeca adecvarea și corectitudinea răspunsului. Pentru anumite cerințe, în privința cărora, pe baza experienței anterioare de evaluare a ARACIP, nu există bune practici sau practicile dominante sunt inadecvate, vor fi oferite și exemple concrete.

Ghidul se încheie cu două **anexe**:

- **Anexa 1**—care cuprinde baza legală a procesului de evaluare internă și externă—inclusiv legislația generală a învățământului, care stabilește cerințele minime menționate pe parcursul acestui Ghid.
- **Anexa 2**—care se referă la sursele de informații, pe care evaluatorii (interni și externi) le vor folosi pentru dovedirea îndeplinirii cerințelor menționate în Ghid.

I. INTRODUCERE

Obiectivul ARACIP este realizarea evaluării externe a calității educației din unitățile de învățământ preuniversitar pentru:

- a. atestarea capacității organizațiilor furnizoare de educație de a satisface așteptările beneficiarilor și standardele de calitate, prin activități de evaluare și acreditare;
- b. asigurarea protecției beneficiarilor direcți și indirecti de programe de studiu de nivelul învățământului preuniversitar prin producerea și diseminarea de informații sistematice, coerente și credibile, public accesibile, despre calitatea educației;
- c. dezvoltarea unei culturi instituționale a calității în învățământul preuniversitar;
- d. a propune Ministerului Educației și Cercetării politici și strategii de îmbunătățire permanentă a calității învățământului preuniversitar, în strânsă corelare cu învățământul superior.

Pentru realizarea acestui obiectiv fundamental, ARACIP a elaborat și a propus spre aprobare, conform prevederilor legale, standarde, metodologii și instrumente pentru evaluarea internă și externă a calității educației, care să fundamenteze, pe bază de dovezi, judecățile de evaluare privind nivelul calității serviciilor educaționale, prin raportare la cerințele formulate în standardele și standardele de referință.

Ghidurile publicate de ARACIP au ca scop interpretarea unitară a cerințelor formulate în standarde și standarde de referință (aprobat prin HG Nr. 994/2020), atât în evaluarea internă, cât și în cea externă a calității educației. Ele vor fi folosite de:

- **Directorii unităților de învățământ preuniversitar—pentru elaborarea documentelor de diagnoză și prognoză.**
- **Comisiile de evaluare și asigurare a calității (CEAC) din unitățile de învățământ preuniversitar—pentru realizarea proceselor și activităților de evaluare internă și pentru redactarea rapoartelor anuale de evaluare internă a calității educației (RAEI), ca documente de diagnoză.**
- **ISJ/ISMB—pentru evaluarea internă și avizarea fișei-tip, anexă la cererea de evaluare externă și parte integrantă din raportul de evaluare externă, precum și în activitatea de inspecție.**
- **Expertii ARACIP (din aparatul propriu și evaluatori externi) - pentru realizarea proceselor și activităților de evaluare externă (pentru obținerea autorizației de funcționare provizorie, a acreditării și pentru evaluarea externă periodică) și redactarea rapoartelor de evaluare externă (REE).**

Pe baza experienței acumulate și a bunelor practici identificate pe plan național și internațional, procesul de evaluare instituțională (internă și externă) răspunde unui număr de 5 întrebări fundamentale:

1. **În ce măsură școala servește nevoile și interesele membrilor comunității, ale comunității în ansamblu și ale societății în general?**
2. **În ce măsură școala funcționează și este guvernată în mod eficient?**
3. **În ce măsură școala obține rezultatele așteptate ale învățării?**
4. **În ce măsură școala asigură starea de bine a participanților la educație?**
5. **În ce măsură este școala o instituție de succes, care învață și se îmbunătățește continuu?**

Ghidul de față, pentru evaluarea internă și externă a stării de bine, își propune să faciliteze înțelegerea unitară a modului în care o instituție de învățământ răspunde la cea de-a patra întrebare din lista de mai sus.

Ca urmare, procesul de evaluare internă și externă va stabili măsura în care unitatea de învățământ asigură, **respectă și protejează drepturile omului și, în particular, drepturile copilului, sănătatea și siguranța participanților la educație**, oferind, totodată, **experiențe de învățare interesante și atractive, care îi fac pe copii și tineri să se simtă bine la școală și împreună cu ceilalți, care dezvoltă motivația și capacitatea pentru învățarea pe tot parcursul vieții, precum și încrederea în forțele proprii, în comunitate și în societate, în general.**

Pe această bază, au fost selectați indicatorii și descriptorii relevanți pentru evaluarea modului în care unitatea școlară răspunde acestor cerințe.

Atragem atenția asupra faptului că unele cerințe (unii descriptori) se pot referi la mai multe aspecte fundamentale ale calității, respectiv, se referă la răspunsuri pentru mai multe întrebări fundamentale. De exemplu, **Indicatorul 4**, Asigurarea sănătății și securității tuturor celor implicați în activitatea școlară, este un instrument de măsură atât pentru **funcționarea optimă** a unității de învățământ (oferind răspunsuri la întrebarea "În ce măsură școala funcționează și este guvernată în mod eficient?"), cât și pentru **îmbunătățirea stării de bine** (oferind răspunsuri la întrebarea "În ce măsură școala asigură starea de bine a participanților la educație?").

Din acest motiv, unii indicatori și unele cerințe vor fi regăsite în mai multe ghiduri de aplicare, perspectiva (ilustrată și de întrebările de evaluare) fiind, însă, diferită.

Reamintim, în acest context, și câteva considerații generale referitoare la standarde (aprobate prin HG Nr. 994/2020 privind aprobarea standardelor de autorizare de funcționare provizorie și a standardelor de acreditare și de evaluare externă periodică în învățământul preuniversitar) și la modul în care se face evaluarea (conform HG 993/2020 privind aprobarea Metodologiei de evaluare instituțională în vederea autorizării, acreditării și evaluării periodice a organizațiilor furnizoare de educație).

- **Acreditarea** presupune parcurgerea a două etape succesive: autorizarea de funcționare provizorie și acreditarea.
- **Standardul pentru autorizarea de funcționare provizorie** reprezintă un set de cerințe minime obligatorii de înființare a unei noi unități de învățământ sau a unui nou nivel, unei noi specializări sau calificări sau unui nou program de studiu într-o unitate de învățământ deja înființată. Aceste cerințe minime se referă la existența **tuturor condițiile necesare** privind derularea proceselor educaționale (privind mediul, sănătatea, siguranța copiilor / tinerilor, securitatea și sănătatea în muncă etc.) și la existența **dotărilor și serviciilor obligatorii** pentru educația oferită, care pot fi evaluate **anterior** începerii activității. Aceste cerințe sunt enumerate având, în față, indicativul "A" (A1-A40). Autorizarea de funcționare provizorie se acordă în condițiile în care **toate** cerințele pentru autorizare sunt îndeplinite.
- **Standardul de acreditare** reprezintă cerințele **minime** obligatorii, **pentru existența și funcționarea oricărei unități de învățământ**, așa cum sunt ele definite de legislația în vigoare, formulate în termeni de **reguli** (norme) și **rezultate**. Aceste condiții vizează, pe lângă respectarea tuturor cerințelor îndeplinite la autorizare, și **funcționarea unității de învățământ, conform reglementărilor legale în vigoare**, precum și **obținerea rezultatelor scontate** în urma furnizării serviciilor de educație. Aceste cerințe sunt enumerate având, în față, indicativul "B" (B1-B109). Așadar, cerințele din coloana respectivă **se adaugă** celor evaluate la autorizare, la acreditare fiind evaluate cerințele din ambele coloane. Acreditarea se acordă în condițiile în care **toate** cerințele pentru **autorizare și pentru acreditare** sunt îndeplinite. Nivelul calității definit prin standardul de acreditare este „satisfăcător”.
- **Standardul de referință** reprezintă descrierea cerințelor care definesc un nivel **optimal** de realizare a unei activități de către o organizație furnizoare de educație, pe baza bunelor practici existente la nivel național, european sau mondial. Cerințele standardului de referință **nu sunt obligatorii**. Unitatea de învățământ are libertatea de a-și defini obiectivele și opțiunile strategice prin propriul plan de dezvoltare - PDI, PAS etc., având ca reper cerințele descrise în standardele de referință. Acordarea unui calificativ „bine”, „foarte bine” sau „excelent” depinde de gradul de conformare față de aceste cerințe.
- **Formatul standardului** este următorul:
 - * enumerarea celor 24 de indicatori, în ordinea domeniilor și a criteriilor stabilite de lege;

- * la fiecare indicator, sunt menționate cerințe comune și cerințe specifice, dacă este cazul, pentru diferite niveluri de învățământ și tipuri de unități de învățământ. Au fost identificate cerințe specifice pentru (în paranteză, prescurtarea folosită pentru cerințele specifice respectivului nivel/ tip de învățământ): **învățământul liceal—vocațional și tehnologic, învățământul profesional și învățământul postliceal (t), învățământul antepreșcolar și preșcolar (ap; p), învățământul special (s), învățământul antepreșcolar special - intervenție timpurie (s-it) și învățământul special care funcționează în cadrul centrelor de reeducare/penitenciarelor/centrelor de detenție (s-r)**. Cerințele specifice pot fi, după caz, **adaptări** ale standardelor comune sau **suplimentări** ale acestora;
- * cerințele pentru standardul de autorizare provizorie, pentru standardul de acreditare și pentru standardul de referință sunt **cumulative**, cu excepția celor marcate cu (*), care se verifică numai la evaluarea externă pentru obținerea autorizației de funcționare provizorie. Pentru vizitele de evaluare externă în vederea acreditării și evaluării periodice, cerințele respective sunt verificate de inspectoratul școlar județean/al municipiului București și doar în situația lipsei aceste evaluări sau a constatării unor neconcordanțe, aceste cerințe vor fi evaluate de către ARACIP.
- Îndeplinirea standardelor de autorizare și acreditare se înregistrează prin „**da/nu**”. Gradul de îndeplinire a standardelor de referință se înregistrează pe baza unui **calificativ**, care poate fi transpus într-un **punctaj**.
- Calificativele, care se acordă pentru fiecare indicator de performanță evaluat (și înregistrate în raportul de evaluare externă periodică), sunt următoarele:
 - * „Nesatisfăcător“, în situația neîndeplinirii a cel puțin unei cerințe din standardele de acreditare, la nivelul indicatorului respectiv.
 - * „Satisfăcător“, în situația îndeplinirii tuturor cerințelor din standardele de acreditare, aferente indicatorului respectiv.
 - * „Bine“, în situația îndeplinirii tuturor cerințelor din standardele de acreditare și a cel puțin unei cerințe din standardele de referință.
 - * „Foarte bine“, în situația îndeplinirii tuturor cerințelor din standardele de acreditare și a tuturor cerințelor din standardele de referință.
 - * „Excelent“, în situația îndeplinirii tuturor cerințelor din standardele de acreditare, a tuturor cerințelor din standardele de referință, precum și a unor cerințe definite de unitatea de învățământ, care depășesc sau suplimentează cerințele definite în standardele de referință.

II. STAREA DE BINE—ASPECTE GENERALE ȘI CONCEPTUALE

Ghidul pentru evaluarea internă și externă a stării de bine își propune să faciliteze înțelegerea unitară a modului în care este evaluată capacitatea instituției de învățământ de a respecta drepturile omului și, în particular, drepturile copilului, a modului în care este protejată sănătatea și asigurată siguranța copilului / tânărului în timpul activităților de învățare (în unitatea de învățământ și în vecinătatea acesteia), a măsurii în care sunt oferite experiențe de învățare atractive, interesante, care îl fac să se simtă bine la școală și împreună cu ceilalți, care dezvoltă motivația și capacitatea pentru învățare pe tot parcursul vieții, precum și încrederea în forțele proprii, în comunitate și în societate.

Există numeroase dovezi și bune practici, care demonstrează o legătură strânsă între participare și rezultatele învățării, pe de o parte, și starea de bine a copilului / tânărului, pe de altă parte. Este descris,

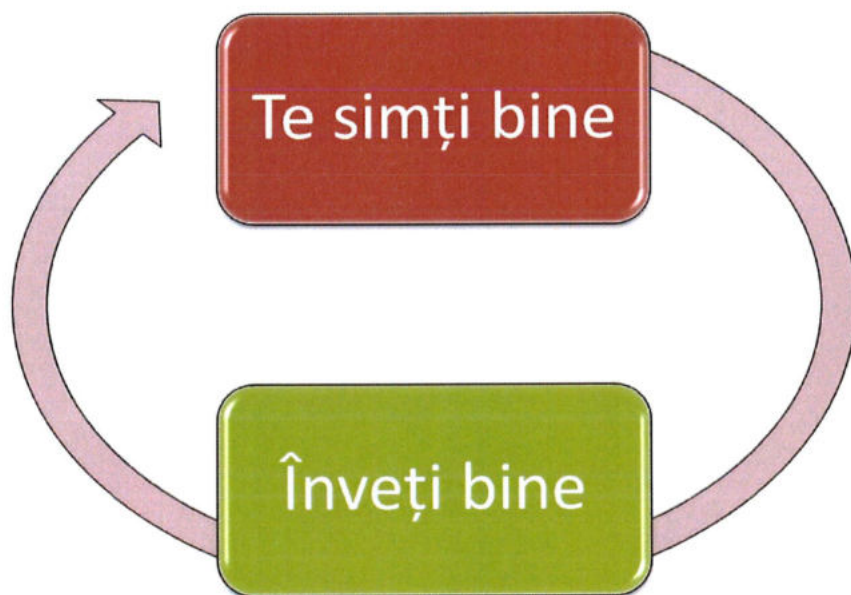
chiar, un "cerc virtuos", de potențare reciprocă: când copilul sau tânărul se simte bine (în pielea lui și la școală), obține rezultate mai bune; cu cât rezultatele sunt mai bune, cu atât copilul / tânărul se simte mai bine la școală și este mai fericit cu sine.

Totodată, starea de bine la școală este esențială pentru dezvoltarea unei atitudini favorabile învățării pe tot parcursul vieții: un adult cu amintiri negative despre școală, despre foștii colegi, despre școală, despre profesori și despre experiențele de învățare trăite este de așteptat că nu va fi favorabil învățării: toți vom evita

repetarea unor experiențe care ne-au produs numai emoții negative—frustrare, teama de eșec și de ridicol, frica de reacția celorlalți, etc.

Ca urmare, sistemele de învățământ se arată tot mai interesate de modul în care școala poate asigura un climat școlar pozitiv, care dezvoltă și întreține starea de bine și, în subsidiar, de modul în care experiențele oferite pot fi folosite și pentru învățarea socială și emoțională.

Dorim, de la început, să subliniem faptul că starea de bine nu înseamnă, exclusiv, o stare de fericire sau voieșie perpetuă, resimțită de copilul / tânărul care învață. Dimpotrivă, toate modelele contemporane ale "stării de bine" insistă pe aspecte, cum ar fi: **ordinea și predictibilitatea** (pe bază de reguli), **disciplina** (inclusiv punctualitatea), **perseverență** și **efort** (incluzând temerile și frustrările asociate unui parcurs de învățare presărat cu obstacole) și nicidecum pe bunul plac al copilului. Literatura de specialitate menționează rolul formativ al emoțiilor negative (cu condiția să nu fie permanente și foarte puternice) în

îmbunătățirea stării de bine, prin alegerile făcute, prin galvanizarea schimbării și, în ultimă instanță, prin pozitivarea acestora.

Totodată, chiar dacă teoriile moderne ale învățării pun un accent tot mai puternic pe inițiativa celui care învață și pe motivația intrinsecă asociată procesului de învățare (de exemplu, prin "învățarea auto-normată", care va fi explicată în Ghidul dedicat rezultatelor învățării), acest lucru nu exclude învățarea inițiată / dirijată din exterior: tot mai multe voci semnaleză importanța instruirii în obținerea unor rezultate ale învățării dezirabile la nivel individual și social. Mai mult decât atât, cercetările au arătat că oamenii se simt bine atunci când, în situații noi (cum sunt cele de învățare), primesc direcție și orientare.

În ultimii 20 de ani, conceptul de "stare de bine" a început să fie analizat și operaționalizat în vederea "infuzării" lui în curriculum și, mai ales, în practicile concrete din școală. Astfel, **învățarea socială și emoțională** a devenit o componentă curriculară importantă pentru toate nivelurile de învățământ, în curriculumul scris, în cel predat (activitățile de învățare proiectate și realizate efectiv) și, nu în ultimul rând, în cel evaluat. Mai mult decât atât: în prezent, în contextul unor schimbări dramatice la nivelul școlii și al societății, induse de globalizare, de digitalizare, de dezvoltarea exponențială a tehnologiei și, nu în ultimul rând, de evenimente neașteptate (cum ar fi pandemia de COVID-19), **au ieșit în evidență problemele de natură socială și emoțională cu efecte negative asupra rezultatelor învățării**. De exemplu: nesatisfacerea nevoilor fiziologice primare, starea de insecuritate fizică și psihică permanentă, izolarea, respingerea și *bullying*-ul, nerecunoașterea meritelor și a progresului (sau ducerea lor în derizoriu, prin comentarii sarcastice, de exemplu) și multe altele asemenea duc la diminuarea participării (copiii și tinerii încep să lipsească și chiar abandonează școala) și la înrăutățirea rezultatelor învățării.

Desigur, școala nu poate interveni, direct, asupra tuturor factorilor care influențează, în bine sau în rău, starea de bine. Pe de altă parte, cunoașterea acestor factori, chiar dacă se află în afara ariei efective de influență, poate ajuta școala, în vederea adoptării unor acțiuni de prevenire, compensare și remediere (vezi, în cele ce urmează, și cum anume, prin corelare cu standardele de calitate).

Deci, pentru a îmbunătăți participarea și rezultatele învățării, instituția de învățământ trebuie să îmbunătățească și starea de bine a copiilor / tinerilor în toate activitățile asociate cu învățarea, derulate în școală, acasă sau în alte contexte și situații de învățare.

1. Definiția operațională a "stării de bine"

În literatura de specialitate, există multe abordări și definiții ale "stării de bine", din foarte multe perspective. De exemplu, starea de bine este asociată cu bunăstarea materială, cu bunăstarea spirituală, cu calitatea vieții, cu starea de sănătate (fizică și psihică), cu fericirea etc. Ca urmare, și conceptele sau teoriile (descriptive și explicative) sunt foarte numeroase. De exemplu, există teorii¹.

- Centrate pe **utilitate**, care definesc starea de bine în termeni de satisfacere a nevoilor, fericire, preferințe personale etc.
- Focalizate pe **bunăstarea materială**, care, pornind de la necesitatea satisfacerii prioritare a nevoilor fundamentale, se concentrează pe venituri și pe resursele disponibile la nivel individual.
- "**Factoriale**", care listează nevoi, drepturi, capacități.

Indiferent de teoria adoptată, "stare de bine este, evident, un concept multidimensional, cuprinzând elemente ce țin, printre multe altele, de dezvoltarea fizică, psihologică și emoțională a copiilor (identitate și încredere, autogestionare, inițiativă, reziliență), de comportamentul social (empatie, grijă și respect față de sine și de alteritate, implicare civică), de relaționare (prietenie, echitate, atitudini prosociale, respect) sau de

capacitatea mediului de învățare de a fi prietenos, suportiv, de a promova colaborarea, diversitatea sau disponibilitatea pentru dezvoltare”². De aici rezultă și **necesitatea de a colecta date diverse**, obiective și subiective, care țin de persoană, familie, școală, grupul de prieteni, comunitate în general.

Având în vedere că acest ghid nu este o lucrare științifică, având ca scop urmărește oferirea unor repere de orientare în cunoașterea fenomenului și, mai ales, pentru acțiunea de îmbunătățire, propunem o abordare operațională (nu teoretică), **limitată la ”starea de bine”, asociată cu învățarea—în școală, acasă sau în alte contexte și situații legate de școală**. Am optat, de asemenea, pentru o **definire ”mulifactorială”**:

- Inventariind aspectele (individuale, familiale, școlare, sociale), care influențează starea de bine, pe baza rezultatelor cercetării.
- Inventariind ceea ce poate face școala (pornind de la a bunele practici identificate) pe cele două dimensiuni menționate deja: **cunoaștere** (a situațiilor concrete) și **acțiune** (de îmbunătățire).

În acest context, definim ”starea de bine în școală” drept atitudinea preponderent pozitivă a copiilor / tinerilor față de învățare, școală, profesori și colegi, determinată și influențată de factori individuali, familiari, școlari și comunitari.

Ca urmare, vom inventaria acești factori, cărora le vom asocia acțiuni derulate la nivelul unității de învățământ pentru:

- **Cunoașterea atitudinii copiilor / tinerilor față de învățare, școală, profesori și colegi.**
- **Cunoașterea factorilor pozitivi sau negativi care influențează această atitudine, pentru fiecare copil / elev în parte.**
- **Îmbunătățirea stării de bine prin acțiune la nivelul factorilor care influențează (pozitiv sau negativ) această atitudine.**

Modelul pe care l-am adoptat a fost propus de UNICEF³. Este un model sintetic, multidimensional, organizat pe trei niveluri de analiză:

- **Persoana.**
- **Relațiile** (pe care le are persoana respectivă).
- **Contextul** (în care aceasta trăiește acea persoană).

Fiecare nivel este, la rândul lui, analizat pe mai multe dimensiuni (detaliat, în cele ce urmează).

Menționăm, totodată, că starea de bine este o componentă importantă a Cadrului de referință al competențelor pentru o cultură democratică, dezvoltat de Consiliul Europei (vezi Anexa I, Bibliografie).

Este evident, așa cum am mai subliniat, că nu toate aspectele analizate (care influențează starea de bine) pot fi, mai mult sau mai puțin, controlate sau influențate de școală. Totuși, cuprinderea lor în model poate arăta **cine** poate interveni eficient și **cum** anume școala poate sprijini aceste intervenții. De exemplu, chiar dacă școala nu poate interveni direct, în familie și în comunitate, pentru a stopa violența, ea poate iniția sau participa la activități care vizează acest aspect – de exemplu:

- Programe de educație parentală și alte activități dedicate părinților pentru cunoașterea copiilor, relațiile cu ei, combaterea violenței etc.
- Activități interculturale, care promovează ”norme sociale pozitive” și valori precum diversitatea

sau toleranța.

- Găzduirea unor evenimente comunitare.
- Diversificarea activităților extracurriculare și recreative oferite de școală, etc..

În cele ce urmează, vom enumera:

- **Dimensiunile și factorii** care vor fi luați în considerare. Față de modelul original, am operat o selecție și simplificare a factorilor, având în vedere specificul, posibilitățile și misiunea unei instituții de învățământ, precum și definiția operațională propusă. De asemenea, am inclus în model și cerințele referitoare la incluziune, echitate, nondiscriminare și protecția drepturilor copilului—dar, exclusiv din perspectiva stării de bine.
- **Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru cunoașterea** existenței, inexistenței și, după caz, a intensității factorului respectiv—pe baza unor informații de natură cantitativă și calitativă. Multe dintre datele respective există, deja, la nivelul unității de învățământ, la nivelul colectivelor de copii/tineri (prin educatoare, învățători și profesorii diriginți) și la consilierii școlari.
- **Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru îmbunătățirea** stării de bine, prin acțiuni corespunzătoare factorului respectiv.

Datele colectate vor putea fi folosite pentru documentarea mai multor aspecte (dimensiuni și factori) ale stării de bine. De exemplu, participarea copiilor / tinerilor la activitățile extracurriculare oferă **cunoaștere** (informații despre atitudine față de școală, față de învățare, dar și în privința competențelor sociale—cooperare, atitudini pro-sociale etc.). Totodată, activitățile respective pot duce la **îmbunătățirea** stării de bine, pe pe una sau mai multe din dimensiunile menționate mai jos.

Cel mai la îndemână factor (dar și cel care se poate măsura cel mai greu) este atitudinea cadrelor didactice, a întregului personal față de cel care învață, față de rezultatele sale, încurajând și susținând, astfel, procesul de învățare.

Întrucât standardele de calitate sunt aplicate la nivel instituțional (deci, se referă doar **indirect** la comportamentul individual al cadrelor didactice), în acest ghid vom prezenta datele / informațiile care pot fi colectate, precum și acțiunile care pot fi inițiate și realizate, **la nivel instituțional și managerial**, pentru cunoașterea și îmbunătățirea stării de bine.

O serie de aspecte care pot influența, direct sau indirect, starea de bine vor fi abordate în alte Ghiduri. De exemplu:

- Factori care țin de proiectarea, realizarea și evaluarea activităților de învățare, precum și aspecte privind integrarea în curriculum a conceptului de "stare de bine", vor fi abordate în Ghidul referitor la obținerea rezultatelor învățării.
- Factori care țin de incluziune, echitate, nondiscriminare și de protecția drepturilor copilului vor fi abordați și în Ghidul referitor la funcționare și guvernare.

Acești factori vor fi marcați cu **roșu**. În cazul acestora, vom menționa doar aspectele care țin de starea de bine, dar nu vom intra în alte detalii privind celelalte aspecte—care țin de conținutul documentelor de proiectare sau al metodologiei și instrumentarului aferent activităților de învățare, respectiv de conținutul documentelor și ale altor dovezi care atestă funcționarea corespunzătoare a instituției de învățământ.

Subliniem necesitatea ca toate datele personale ale beneficiarilor să fie colectate **respectând legislația privind protecția datelor cu caracter personal**, inclusiv pe baza consimțământului informat al persoanei care oferă datele (de regulă, părintele).

Tipologia acțiunilor care pot fi realizate de o unitate școlară este vastă (în tabelul de mai jos doar exemplificăm). Totuși, respectarea cerințelor privind cunoașterea și îmbunătățirea stării de bine **nu va deveni o încărcătură suplimentară pentru oamenii școlii**: vizitele de evaluare externă au arătat că

multe dintre datele necesare **sunt deja colectate** și, de asemenea, că unitățile de învățământ realizează programe și activități care influențează, pozitiv, starea de bine. Ca urmare, acest ghid urmărește să sprijine unitățile de învățământ **prin sistematizarea cerințelor, prin corelarea lor cu acțiunile deja întreprinse și prin orientarea activității** spre o îmbunătățire efectivă și **măsurabilă** a stării de bine.

În acest capitol, inventariem dimensiunile, factorii, precum și acțiunile recomandate, la nivelul unității de învățământ, pentru cunoașterea și îmbunătățirea stării de bine. În secțiunea următoare, vom prezenta și cerințele minime în acest sens (pentru nivelul "satisfăcător" de realizare a descriptorilor și indicatorilor respectivi).

Subliniem, în trecut, și faptul că toate analizele efectuate au arătat că pandemia de COVID-19 a afectat puternic starea de bine a copiilor și tinerilor. Ca urmare a mutării activităților de învățare online, am asistat la o limitare drastică a relațiilor, la creșterea nesiguranței în familie, în școală și în comunitate, pe toate planurile, din cauza evoluțiilor economice și sociale impredictibile.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Sănătate și siguranță		
<ul style="list-style-type: none"> Nivelul de sănătate: starea de sănătate, eventuale boli, îngrijirea sănătății. 	<ul style="list-style-type: none"> Starea de sănătate fizică și mentală generală, existența unor boli acute sau cronice de care suferă copilul / tânărul, existența unor dizabilități, tulburări specifice de învățare sau alte nevoi speciale. 	<ul style="list-style-type: none"> C.d.ș și activități extracurriculare de educație pentru sănătate și pentru autocunoaștere. Educație parentală și alte activități cu părinții în domeniul educației pentru sănătate. Consiliere. Parteneriate și proiecte comune în domeniul sănătății publice și al educației pentru sănătate (cu DSP, medicii de familie, ONG de profil).
<ul style="list-style-type: none"> Comportamente legate de sănătate: hrana (cantitate / calitate), somn, fumat, consum de alcool/droguri, obezitate etc.; exerciții fizice / sport. 	<ul style="list-style-type: none"> Alimentația suficientă / corectă în familie și la școală (dacă e cazul). Respectarea timpului de somn și de odihnă. Comportamente dăunătoare sănătății (dacă este cazul): fumat, consum de alcool sau droguri etc. Practicarea unui sport, a exercițiilor fizice regulate, care indică un stil de viață sănătos. 	<ul style="list-style-type: none"> C.d.ș și activități extracurriculare privind siguranța personală (de exemplu, educație rutieră). Educație parentală și alte activități cu părinții în domeniul educației pentru siguranță personală. Consiliere. Exerciții de alertare / comportament în situații de urgență. Parteneriate și proiecte comune în domeniul siguranței personale și colective (cu DSP, ISU, ONG de profil). Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale) a nivelului perceput de siguranță în școală, în vecinătatea școlii, în timpul deplasării la / de la școală.
<ul style="list-style-type: none"> Comportamente legate de siguranța personală și a celorlalți în cadrul școlii și în vecinătate: "alergatul", "cățărutul", traversarea arterelor publice etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Evidența cazurilor în care copiii/tinerii au manifestat comportamente periculoase (pentru sine și pentru ceilalți) – inclusiv cazurile de violență. Evidența locurilor din școală (scări, teren de sport, sobe etc.) sau din vecinătate (de exemplu, artere aglomerate care trebuie traversate) cu pericol potențial pentru siguranța copiilor / tinerilor. Nivelul siguranței percepute în spațiile școlare, în vecinătatea școlii și pe drumul la/de la școală. 	<ul style="list-style-type: none"> C.d.ș și activități extracurriculare privind siguranța personală (de exemplu, educație rutieră). Educație parentală și alte activități cu părinții în domeniul educației pentru siguranță personală. Consiliere. Exerciții de alertare / comportament în situații de urgență. Parteneriate și proiecte comune în domeniul siguranței personale și colective (cu DSP, ISU, ONG de profil). Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale) a nivelului perceput de siguranță în școală, în vecinătatea școlii, în timpul deplasării la / de la școală.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Participarea școlară și rezultatele învățării		
<ul style="list-style-type: none"> Participarea la educație și prezența la școală (Ghid "Guvernanță și funcționare") 	<ul style="list-style-type: none"> Tendința și motivele absenteismului, care țin de școală (de exemplu evitarea unor discipline sau a unor profesori, de persoană (de exemplu, starea de sănătate), de familie (munca în gospodărie și participarea la alte activități cu părinții) sau de grupul de prieteni (de exemplu, normele de grup care încurajează "chiulul"). 	<ul style="list-style-type: none"> Educație parentală și alte activități cu părinții în domeniul educației pentru siguranță personală. Consiliere. Activități de formare / dezvoltare profesională a personalului (în situația în care absenteismul este selectiv – la anumite discipline / cadre didactice).
<ul style="list-style-type: none"> Calificări obținute - diplome și certificate (Ghid "Rezultatele învățării") Rezultatele școlare la competențe cheie și specifice (Ghid "Rezultatele învățării"). Nivelul "competențelor de viață": luarea deciziilor, management financiar, activitatea în gospodărie (Ghid "Rezultatele învățării"). Autopercepția rezultatelor școlare și a propriilor abilități și competențe (Ghid "Rezultatele învățării"). Gândire critică (Ghid "Rezultatele învățării"). Cunoștințele și comportamente privind cariera - școlile care pot fi urmate și calificările care pot fi obținute, cerințele acestora, posibilitățile de salarizare și de dezvoltare etc. (Ghid "Guvernanță și funcționare"). 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul satisfacției copiilor / tinerilor privind: <ul style="list-style-type: none"> * activitățile de învățare la care au participat copiii/elevii și rezultatele învățării; * evaluarea rezultatelor învățării (echitatea și adecvarea la așteptările personale); * nivelul competențelor generale și specifice deținute; * calificările (diplome și certificatele) care vor fi obținute la absolvire; * perspectivele la absolvire – continuarea studiilor și/sau intrarea pe piața muncii. Capacitatea de autoevaluare (de exemplu, prin compararea între rezultatele obținute și cele estimate). Exemple de opțiuni și decizii personale bazate pe analiza critică a informației disponibile. Copiii / tinerii implicați în activități de voluntariat din școală și timpul dedicat acestor activități. 	<ul style="list-style-type: none"> Oferirea de feedback regulat, sistematic, personalizat în privința rezultatelor învățării și a altor rezultate personale. Oferirea de oportunități de alegere și decizie personală (în funcție de nivelul de vârstă) în privința activităților de învățare (curriculare și extracurriculare). Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului de satisfacție privind aspectele menționate. Consiliere și orientare. C.d.ș și activități extracurriculare privind competențele de viață ("life skills"), informarea și orientarea în carieră și de dezvoltare personală. Activități cu voluntari și alte persoane-resursă din comunitate. Activități de consultare a copiilor / tinerilor în privința vieții școlare și a activităților care vor fi desfășurate la nivel de colectiv / unitate. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.
<ul style="list-style-type: none"> Angajarea în viața școlară – la nivel cognitiv, emoțional și comportamental. Puncte de vedere personale privind problemele identificate. 	<ul style="list-style-type: none"> Copii / tineri participanți la activitățile extracurriculare realizate la nivelul unității de învățământ. Propunerile de îmbunătățire a activității (la nivel de colectiv / de unitate de învățământ). Comportamente antisociale / deviante: infracțiuni și contravenții; violență și bullying; vandalism și distrugere etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Oferirea de oportunități pentru alegere și decizie personală (în funcție de nivelul de vârstă) în privința activităților de învățare (curriculare și extracurriculare). C.d.ș și activități extracurriculare de educație civică și juridică, de prevenire și combatere a violenței și bullying-ului. Parteneriate și proiecte comune pentru prevenirea comportamentelor antisociale, violenței și bullying-ului. Consiliere.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Participarea școlară și rezultatele învățării		
<ul style="list-style-type: none"> Atitudine pozitivă față de învățare – curiozitate, implicare în procesul de învățare, motivația pentru rezultat. 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudinea față de învățare și motivația pentru învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a atitudinii față de învățare și a motivației pentru învățare. Activități curriculare și extracurriculare care stimulează curiozitatea și motivația pentru învățare. Consiliere. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.
<ul style="list-style-type: none"> Folosirea interactivă, etică și în siguranță, a tehnologiilor – Internet, rețele de socializare etc. (Ghid "Rezultatele învățării"). 	<ul style="list-style-type: none"> Cazuri de <i>bullying</i> pe Internet. Accesări și tentative de accesare a unor site-uri interzise sau periculoase. 	<ul style="list-style-type: none"> Reguli stricte și măsuri de siguranță pentru platformele și aplicațiile de învățare utilizate și privind accesarea Internetului de pe terminalele oferite de către unitatea de învățământ. C.d.ș și activități extracurriculare privind siguranța pe Internet și de combatere a <i>bullying-ului</i> pe Internet ("cyber-bullying").
<ul style="list-style-type: none"> Creativitate: interese și rezultate artistice (Ghid "Rezultatele învățării"). 	<ul style="list-style-type: none"> Copii / tineri talentați, capabili de performanțe înalte. Premii, distincții, diplome care atestă talentul / performanța înaltă. 	<ul style="list-style-type: none"> Activități de promovare a rezultatelor deosebite obținute de copiii/tinerii din unitatea de învățământ. Activități de identificare a talentelor / capacităților deosebite. C.d.ș și activități extracurriculare de dezvoltare personală și de creștere a încrederii în sine. Consiliere. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Dezvoltarea psihologică și emoțională		
<ul style="list-style-type: none"> "Fericirea" / "starea pozitivă de bine", satisfacția privind propria viață. 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul stimei de sine, al satisfacției față de propria viață și propria persoană în rândul copiilor / tinerilor din unitatea școlară. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului satisfacției față de propria viață și față de propria persoană. Consiliere. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.
<ul style="list-style-type: none"> Managementul de sine: gradul de autonomie (dependent de nivelul de vârstă), stăpânirea emoțiilor, perseverență, folosirea timpului. Inițiativa: planificarea activității proprii, identificarea resurselor pentru realizarea obiectivelor personale, asumarea pozitivă a riscului, motivație. 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul autonomiei individuale în privința aspectelor menționate (stăpânirea emoțiilor, perseverență, folosirea timpului, respectiv, planificarea activității proprii, identificarea resurselor pentru realizarea obiectivelor personale, asumarea pozitivă a riscului, motivație). 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului autonomiei și a spiritului de inițiativă. C.d.ș și activități extracurriculare de dezvoltare a autonomiei și a spiritului de inițiativă. Consiliere. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.
<ul style="list-style-type: none"> Încredere: identitate de sine pozitivă și încredere în sine, inclusiv ca parte a unui întreg social și natural. 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul încrederii în sine / în propriile capacități. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului încrederii în sine / în propriile capacități. C.d.ș și activități extracurriculare de creștere a încrederii în sine. Oferirea unor exemple / modelele de succes / modele de viață ("role models") – prin exemplu personal, dintre absolvenți sau colegi etc. Consiliere. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.
<ul style="list-style-type: none"> Optimism și reziliență: abordare pozitivă și adaptare constructivă la adversitate. 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul optimismului. Nivelul rezilienței individuale la copii / tineri. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului optimismului și al rezilienței. Consiliere. Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Dezvoltare și comportament social		
<ul style="list-style-type: none"> • Dimensiunea morală: integritate, comportament etic. • Conștiința și comportamentele civice: motivația și grija în raport cu comunitatea (în funcție de vârstă), cunoaștere civică, imagine civică de sine și implicare conștientă. • Valori pro-sociale manifestate: grija față de celălalt, empatia. • Comportamentul legat de protecția mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Copiii / tinerii implicați în activități de voluntariat din școală și comunitate și timpul dedicat acestor activități. • Copii / tineri implicați în activitatea unor ONG locale, inclusiv în activități caritabile. • Comportamente antisociale / deviante: infracțiuni și contravenții; violență și <i>bullying</i>; vandalism și distrugere etc. • Cazuri de <i>bullying</i> pe Internet. • Accesări și tentative de accesare (cunoscute) a unor site-uri interzise sau periculoase. 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a comportamentului moral și civic. • C.d.ș și activități extracurriculare de educație civică, juridică, de prevenire și combatere a violenței și <i>bullying-ului</i>, de promovare a integrității și valorilor pro-sociale. • Parteneriate și proiecte comune de prevenire a comportamentelor antisociale, a violenței și <i>bullying-ului</i>. • Consiliere. • Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate. • Activități cu voluntari.
<ul style="list-style-type: none"> • Învățare socială: comunicare, cooperare, abilități de rezolvare a conflictelor. • Înțelegerea culturală: înțelegerea altor culturi și comunicarea interculturală. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivelul comunicării și al cooperării în timpul activităților curriculare și extracurriculare. • Nivelul cunoașterii istoriei, culturii și/sau tradițiilor minorităților existente în unitatea școlară. • Participarea la activități de exprimare culturală și interculturale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a competențelor de comunicare, cooperare și de rezolvare a conflictelor. • C.d.ș și activități extracurriculare privind exprimarea culturală și de natură interculturală. • Parteneriate și proiecte comune în domeniile menționate (cooperare, comunicare, exprimare culturală și interculturalitate). • Consiliere. • Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.

B. La nivel de relații:

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Relațiile din familie		
<ul style="list-style-type: none"> • Relații pozitive cu părinții: căldură, apropiere, comunicare, sprijin, apreciere pozitivă • Relații pozitive cu frații și cu familia extinsă: căldură, apropiere, comunicare, sprijin, apreciere pozitivă 	<ul style="list-style-type: none"> • Situația familială – în special dacă sunt ambii părinți prezenți. • Alți membri ai familiei: frați / surori, bunici etc. • Cazuri cunoscute de violență domestică, alcoolism, consum de droguri etc. • Calitatea relațiilor din cadrul familiei. 	<ul style="list-style-type: none"> • C.d.ș și activități extracurriculare privind relațiile din cadrul familiei. • Educație parentală și alte activități cu părinții în domeniul îmbunătățirii relațiilor din cadrul familiei. • Cluburi ale părinților. • Consiliere. • Parteneriate și proiecte comune privind îmbunătățirea relațiilor din cadrul familiei (cu DGASPC, ONG de profil etc.).
Relațiile cu colegii / grupul de egali		
<ul style="list-style-type: none"> • Prietenie: sprijin reciproc, comportamente pozitive (apreciative), posibilitatea de a întâlni prieteni/colegi sau de a-i invita acasă. 	<ul style="list-style-type: none"> • Caracterul dominant sau nu al relațiilor de prietenie de la nivelul școlii față de cele dintre copii/tineri din școală cu cei din afara școlii. 	<ul style="list-style-type: none"> • C.d.ș și activități extracurriculare privind relațiile de prietenie și colegialitate. • Consiliere. • Oferirea de oportunități pentru copii/tineri de a se întâlni în spațiile școlare în afara programului – "cluburi ale elevilor".
Relațiile din școală		
<ul style="list-style-type: none"> • Relații pozitive cu personalul școlii (mai ales cu cadrele didactice): opiniile elevilor despre sprijinul primit. • Angajament pozitiv și legături strânse: participarea la viața școlii și la activitățile extracurriculare; sentimentul apartenenței la școală și acceptarea de către colegi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivelul incluziunii în comunitatea școlară / procentul copiilor/tinerilor care se simt / se consideră excluși. • Nivelul satisfacției față de comportamentul personalului școlii. • Copii / tineri participanți la activitățile extracurriculare realizate la nivelul unității de învățământ. • Propunerile de îmbunătățire a activității (la nivel de colectiv / de unitate de învățământ). • Copiii / tinerii implicați în activități de voluntariat din școală și timpul dedicat acestor activități. • Comportamente antisociale / deviante: infracțiuni și contravenții; violență și <i>bullying</i>; vandalism și distrugere etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului de incluziunii și al satisfacției față de relațiile cu personalul instituției de învățământ. • C.d.ș și activități extracurriculare, care consolidează încrederea și relațiile pozitive de la nivelul instituției de învățământ. • Parteneriate și proiecte comune în realizarea activităților extracurriculare. • Consiliere. • Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Relațiile din comunitate și la nivel de macrosistem social		
<ul style="list-style-type: none"> • Sentimentul apartenenței la comunitate și angajament în activitatea instituțiilor comunitare – inclusiv prin activitățile recreative. • Angajament civic: participarea curentă sau trecută la activitatea unor organizații (de exemplu, cele pentru apărarea drepturilor omului, cluburile pentru tineret, organizații religioase); intenții privind participarea politică și civică viitoare, în calitate de adult (de exemplu, privind votul, participarea la evenimentele electorale, voluntariatul etc.). • Munca în comunitate / voluntariatul. • Relațiile în mediul virtual: numărul de ore petrecut în interacțiuni virtuale. • Identitate pozitivă de grup: relaționarea pozitivă la propriul grup de apartenență, fără discriminarea altor grupuri/persoane. 	<ul style="list-style-type: none"> • Copiii / tinerii implicați în activități de voluntariat din comunitate și timpul dedicat acestor activități. • Copii / tineri implicați în activitatea unor ONG locale, inclusiv în activități caritabile. • Comportamente antisociale / deviante: infracțiuni și contravenții; violență și <i>bullying</i>; vandalism și distrugere etc. • Cazuri de <i>bullying</i> pe Internet. • Accesări și tentative de accesare a unor site-uri interzise sau periculoase. • Nivelul incluziunii în comunitatea școlară și procentul copiilor/tinerilor care se simt excluși. • Nivelul cunoașterii istoriei, culturii și/sau tradițiilor minorităților existente în unitatea școlară și comunitate. • Participarea la activități de exprimare culturală și interculturale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului de implicare a copiilor / tinerilor în activități comunitare. • Măsurarea nivelului incluziunii în comunitatea școlară. • Parteneriate, proiecte și acțiuni comune pentru dezvoltarea sentimentului de apartenență la comunitatea locală, exprimare culturală și educație interculturală și de prevenire a excluziunii. • C.d.ș și activități extracurriculare privind exprimarea culturală și de natură interculturală, realizate în comunitate. • Consiliere. • Activități de dezvoltare profesională aferente aspectelor menționate. • Activități cu voluntari.

C. La nivel de context:

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Familia		
<ul style="list-style-type: none"> Resurse: angajare stabilă, venituri adecvate, nivelul de educație, numărul de adulți din gospodărie, existența serviciilor de sănătate, existența resurselor cognitive / educaționale (cărți, telefon, Internet, reviste, ziare etc.). Locuință sigură: stare bună, absența igrasiei și a fumului etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul de educație a părinților. Statutul pe piața muncii și sectorul / domeniul de activitate. Locuire: suprafață, materiale, siguranță, accesul la utilități. Existența bunurilor de folosință îndelungată (ca indicator al nivelului veniturilor familiei). Existența unei camere separate sau a unui loc propriu, liniștit, pentru învățare. Numărul de cărți din bibliotecă și acces la mass media (radio, TV, Internet etc.). Acces la servicii de sănătate și sociale. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului de satisfacție față de condițiile de locuire. Stabilirea unor categorii de risc în privința stării de bine, pe baza factorilor de context.
<ul style="list-style-type: none"> Comunicarea în familie, modele de rol, timp alocat copiilor și discuții cu copiii, structurarea și urmărirea activității copiilor, așteptări înalte. Activități de sprijin în învățare și complementare (de îmbogățire: părinții citesc cărți copiilor, merg împreună cu ei la bibliotecă, ies (în oraș, la plimbare, la evenimente etc. împreună cu copiii). Cantitatea și calitatea rețelelor sociale, familiale și profesionale în care sunt implicați părinții (grupul de prieteni / colegi). 	<ul style="list-style-type: none"> Capacitatea părinților de a-și ajuta copiii în procesul de învățare. Rolul jucat de părinți în creșterea motivației pentru învățare (atitudinea față de educație, în general). Anturajul familiilor de la nivel comunitar. 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilirea unor categorii de risc în privința stării de bine, pe baza factorilor de context. Educație parentală și alte activități cu părinții.
<ul style="list-style-type: none"> Implicarea părinților în comunitate: în viața școlară, religioasă, a altor organizații și instituții. 	<ul style="list-style-type: none"> Părinți și alți membri ai familiei implicați în activitatea școlii – în organismele consultative ale părinților și în activitățile organizate de către școală. Părinți și alți membri ai familiei implicați în activități de voluntariat din comunitate și timpul dedicat acestor activități. Părinți și alți membri ai familiei implicați în activitatea unor ONG locale, inclusiv în activități caritabile. 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilirea unor categorii de risc în privința stării de bine, pe baza factorilor de context. Educație parentală și alte activități cu părinții.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Colegii/prietenii		
<ul style="list-style-type: none"> Grupul de prieteni / colegi / egali nu se angajează în comportamente riscante și au rezultate școlare bune. 	<ul style="list-style-type: none"> Caracterul dominant sau nu al relațiilor de prietenie de la nivelul școlii față de cele dintre copii/tineri din școală cu cei din afara școlii. Caracterul pro-social / anti-social al valorilor grupului de prieteni. 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilirea unor categorii de risc în privința stării de bine, pe baza factorilor de context.
Școala		
<ul style="list-style-type: none"> Acces la școli bune: părinții sunt satisfăcuți de școală sau, dimpotrivă, vor să-și transfere copiii (manifestă interes pentru o educație de calitate). 	<ul style="list-style-type: none"> Fluctuația numărului de elevi: raportul elevi veniți / care și-au manifestat (ei sau părinții) dorința de înscriere în unitatea școlară, față de cei plecați / care și-au manifestat (ei sau părinții) dorința de a pleca la o altă unitate. Raportul dintre copiii / elevii din comunitate înscriși și cei care locuiesc în comunitate și au vârsta corespunzătoare. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului satisfacției față de școală și viața școlară.
<ul style="list-style-type: none"> Școală sigură: oferă protecție împotriva bullying-ului, discriminării, delinvenței (Ghid "Guvernanta și funcționare"). 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul siguranței percepute în spațiile școlare, în vecinătatea școlii și pe drumul la/de la școală. Comportamente antisociale / deviante: infracțiuni și contravenții; violență și <i>bullying</i>; vandalism și distrugere etc., la nivel de școală. 	<ul style="list-style-type: none"> Măsuri de sănătate publică și de siguranță (inclusiv sisteme de supraveghere) în spațiile școlare și peri-școlare. Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului perceput de siguranță în școală, în vecinătatea școlii, în timpul deplasării la / de la școală.

Dimensiuni și factori ai "stării de bine"	Ce are de făcut unitatea de învățământ pentru	
	Cunoaștere, (prin colectarea de informații generale și, în mod distinct, pentru copiii/elevii aparținând categoriilor vulnerabile / în risc de abandon școlar / rezultate slabe):	Îmbunătățirea stării de bine:
Comunitatea și macrosistemul social		
<ul style="list-style-type: none"> • Vecinătate sigură: inexistența violenței, a delinvenței, a mediului "toxic" (resimțit ca generând preponderent emoții negative și "stare de rău"). • Norme sociale pozitive: valorile promovate sprijină diversitatea, toleranța, munca, familia etc. • Culturi/subculturi: valori sociale, stiluri de viață, modele de cheltuire a veniturilor. • Sistemele de credințe: în plan spiritual, filosofic, politic, economic etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivelul siguranței percepute în comunitate și, în general, în societate. • Comportamente antisociale / deviante: infracțiuni și contravenții; violență și <i>bullying</i>; vandalism și distrugere etc., la nivel de comunitate. • Existența unor situații de discriminare și segregare la nivelul comunității – de exemplu, cartiere improvizate la marginea localităților. • Existența unor situații de respingere / marginalizare a unor comunități. 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsuri de sănătate publică și de siguranță (inclusiv sisteme de supraveghere) în spațiile școlare și peri-școlare, prin parteneriate cu instituții și organizații din comunitate. • Parteneriate, proiecte și acțiuni comune de dezvoltare a sentimentului de apartenență la comunitatea locală, de exprimare culturală și de educație interculturală în vederea prevenirii excluziunii, discriminării și segregării. • Educație parentală și alte activități cu părinții și cu alți membri ai comunității. • Măsurarea, prin chestionare (sau alte mijloace, în funcție de nivelul de vârstă și alte caracteristici personale, cum ar fi existența unor dizabilități) a nivelului perceput de siguranță în școală, în vecinătatea școlii, în timpul deplasării la / de la școală.
<ul style="list-style-type: none"> • Activități la nivelul comunității: mediu fizic pozitiv, spații suficiente și facilități recreative, personal adecvat. • Instituții / organizații din comunitate: existența unor instituții/organizații active de mediu, religioase, sociale, politice, civice. • Servicii sociale, de sănătate publică, de ocupare, economice etc. adecvate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instituții și organizații din comunitate care pot sprijini misiunea educațională a școlii. • Servicii economice, sociale de sănătate publică oferite de comunitate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parteneriate, proiecte și acțiuni comune de dezvoltare a sentimentului de apartenență la comunitatea locală, de exprimare culturală și de educație interculturală în vederea prevenirii excluziunii, discriminării și segregării.

Dacă îl punem pe cel care învață în centrul activității, se poate observa ușor că factorii care acționează asupra stării de bine sunt **convergenți**, iar un anumit element exterior poate influența starea de bine în multiple moduri. De exemplu, **familia** poate influența starea de bine la nivel de **persoană** (prin asigurarea condițiilor pentru un stil de viață sănătos), prin modul în care aceasta se **relaționează** cu copilul / tânărul, dar și prin **contextul** general de viață pe care îl oferă acestuia (de exemplu, prin aderența la anumite norme sau valori, asigurarea condițiilor de locuire etc.).

Putem analiza, în același mod, și grupul de prieteni / colegi și toți ceilalți factori, inclusiv cei de la nivelul comunității. Subliniem acest lucru pentru a arăta că **nu este posibilă măsurarea stării de bine exclusiv pe baza unui singur factor sau a unui număr limitat de factori.**

Așa cum am mai menționat, multe dintre informațiile necesare pentru cunoașterea nivelului stării de bine **sunt deja colectate.** La fel, unitățile de învățământ **realizează programe și activități** care pot îmbunătăți starea de bine, dar, în multe cazuri, fără a avea în vedere și această dimensiune, respectiv cum pot influența starea de bine activitățile respective.

Înțelegem, totodată, atât dificultățile privind colectarea tuturor datelor, cât și posibilitățile limitate de realizare a tuturor categoriilor de activități de îmbunătățire, mai ales în unitățile mici de învățământ. Ca urmare, informațiile din tabelele de mai sus vor fi folosite de unitățile școlare pentru:

- **Sistematizarea datelor deja colectate**, pe baza relevanței acestora și **pentru evaluarea stării de bine.**
- **Acolo unde este posibil, extinderea colectării de date** (prin directorii, membrii CEAC, cadrele didactice etc.), pentru a deține cât mai multe informații despre acești factori, chiar dacă o colectare exhaustivă este, adesea, imposibilă.
- **Valorificarea activităților de învățare existente** (curriculare și extracurriculare), și **din perspectiva influenței acestora asupra stării de bine** a copiilor / tinerilor.
- **Acolo unde este posibil, multiplicarea programelor și activităților cu influență pozitivă asupra stării de bine.**

Nu trebuie uitat nici rolul jucat, în promovarea stării de bine, de Comisia școlară pentru prevenirea și eliminarea violenței, a faptelor de corupție și discriminării în mediul școlar și promovarea interculturalității, stabilită prin legislația în vigoare.

În încheierea acestui capitol introductiv, prezentăm un "portret robot" al unui copil / tânăr cu o "stare de bine" corespunzătoare, pe trei dimensiuni, scoase în evidență de literatura de specialitate⁴: **"a fi"**, **"a avea"**, **"a face"**.

Copilul / tânărul, având o "stare de bine" corespunzătoare:

- **Este:** sănătos, în siguranță, îngrijit, dorit, iubit, fericit, curajos, încrezător, liber, voios, integrat, conectat cu ceilalți, generos, activ, vizibil, ascultat de ceilalți și empatic.
- **Are** (nevoi satisfăcute): hrană adecvată, somn suficient, ajutor/sprijin, drepturi, echitate și justiție, experiență de viață, familie, prieteni, "voce" (auzită și luată în considerare), forță și încredere în sine și în ceilalți, respect și recunoaștere, viață privată, distracții, relații, succes.
- **Face** (acțiuni inițiate de persoană pentru a-și îmbunătăți starea de bine): se îngrijește, se acceptă pe sine și îi acceptă pe ceilalți, ia decizii bune, oferă (ajutor, protecție, resurse), se joacă, învață, muncește.

În capitolul următor, vom trece în revistă cerințele (indicatorii și descriptorii) care se referă la "starea de bine", precum și ceea ce considerăm a fi **minimum** de îndeplinit la nivelul unității de învățământ.

III. LISTA INDICATORILOR ȘI A CERINȚELOR PRIVIND STAREA DE BINE AFERENTE STANDARDELOR ȘI STANDARDELOR DE REFERINȚĂ

Pentru a răspunde la întrebarea fundamentală:

În ce măsură școala asigură starea de bine a participanților la educație?

vor fi necesare răspunsuri pertinente, complete și relevante pentru întrebările de evaluare aferente indicatorilor și descriptorilor (cerințelor) de mai jos:

Indicatori și descriptori

Indicatorul 1. Existența, structura și conținutul documentelor proiective: planul de dezvoltare și planul managerial

A.2. Definierea în cadrul PDI/PAS a unor ținte strategice și programe care abordează explicit îmbunătățirea participării la educație, a rezultatelor învățării și a stării de bine a antepreșcolariilor, preșcolariilor/elevilor, în general și pentru antepreșcolari, preșcolari/elevi aparținând categoriilor dezavantajate/vulnerabile existente la nivelul unității de învățământ

A.6. Respectarea prin PDI/PAS și planul managerial a drepturilor copilului/omului, a principiilor nediscriminării și ale egalității de șanse între femei și bărbați, dacă este cazul, a drepturilor minorităților naționale existente în școală.

B.3. Evidența și prezentarea rezultatelor obținute în implementarea PDI/PAS referitoare la îmbunătățirea participării la educație, a rezultatelor învățării și a stării de bine a antepreșcolariilor, preșcolariilor/elevilor, în general și, dacă este cazul, pentru grupurile dezavantajate/vulnerabile de antepreșcolari, preșcolari/elevi existente la nivelul unității școlare

Condiții minime de realizare (pentru judecarea nivelului "satisfăcător")

Există, în PDI/PAS, cel puțin **o țintă strategică și cel puțin o categorie de activități**, care abordează explicit, în **general** îmbunătățirea stării de bine.

Există, în PDI/PAS, cel puțin **o țintă strategică și cel puțin o categorie de activități**, care abordează explicit îmbunătățirea stării de bine, pentru **antepreșcolarii / preșcolarii / elevii aparținând categoriilor dezavantajate/vulnerabile existente la nivelul unității de învățământ**

PDI/PAS și planul managerial **nu cuprind elemente** care pot fi interpretate ca:

- **încălucând drepturile omului** și, mai ales, **drepturile copilului**, așa cum sunt formulate în Declarația universală a drepturilor copilului și în legislația națională privind apărarea drepturilor copilului (v. de exemplu, <http://www.dgaspcc-sectoruli.ro/pagina.aspx?pid=117&keyn=19>);
- **fiind discriminatorii**—în funcție de etnie, gen și alte criterii explicit menționate în legislația națională (v., de exemplu, <https://cncd.ro/legislatie>);
- **inducând segregare** (conform definițiilor cuprinse în Ordinul-cadru nr 6.134/21.12.2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar).

Sunt prezentate, în PDI/PAS, **rezultate generale**, care se referă, explicit, la **îmbunătățirea stării de bine**.

Există, în PDI/PAS, **rezultate obținute** care se referă, explicit, la **îmbunătățirea stării de bine** pentru **antepreșcolarii / preșcolarii / elevii aparținând categoriilor dezavantajate/vulnerabile existente la nivelul unității de învățământ**.

C.3. Includerea în PDI/PAS a țințelor, programelor și/sau activităților stabilite la cererea beneficiarilor de educație din comunitate, inclusiv, dacă este cazul, a minorităților existente.

C.5. Includerea în PDI/PAS a cel puțin unei ținte privind educația incluzivă, privind atragerea și integrarea în comunitatea școlară a tuturor categoriilor/grupurilor vulnerabile de antepreșcolari, preșcolari/elevi, precum și a minorităților identificate la nivelul comunității.

C.6. Existența în PDI/PAS și în planul managerial a țințelor strategice specifice, respectiv a activităților dedicate îmbunătățirii rezultatelor învățării și a stării de bine a antepreșcolariilor, preșcolariilor/elevilor din grupuri dezavantajate/vulnerabile și, respectiv, a celor talentați și/sau capabili de performanțe înalte.

C.7. Existența țințelor strategice specifice educației interculturale/pentru diversitate.

Cerințe specifice pentru învățământul special și special integrat, inclusiv antepreșcolar (intervenție timpurie)

A.3.s. Corelarea PDI/PAS cu nevoile individuale ale elevilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități.

A.6.s. Corelarea planului managerial cu nevoile individuale ale elevilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități.

Indicatorul 2. Organizarea internă și funcționarea curentă a unității de învățământ

C.12. Preluarea propunerilor consiliului elevilor și a consiliului consultativ/asociației părinților în activitatea unității de învățământ sau motivarea respingerii lor

Indicatorul 3. Existența și funcționarea sistemului de comunicare internă și externă și de gestionare a informației

B.19. Colectarea sistematică, de la nivelul comunității și al unității de învățământ, a datelor privind factorii de risc care pot afecta participarea școlară, starea de bine a antepreșcolariilor, preșcolariilor/elevilor și obținerea rezultatelor scontate

B.22. Inexistența situațiilor de segregare școlară, definite conform reglementărilor în vigoare.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

PDI/PAS, respectiv, planul managerial **cuprind, dacă școlarizează copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale / cu dizabilități, în mod obligatoriu:**

- Ținte strategice și activități relevante pentru nevoile speciale respective și realizabile pentru copiii/elevii respectivi.
- Modul în care unitatea de învățământ va asigura și sprijini includerea copiilor/elevilor respectivi în derularea respectivelor activități.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Evidențierea, în documentele de diagnoză/prognoză (prin analiza PEST) a **factorilor de risc care pot afecta starea de bine** a antepreșcolariilor, preșcolariilor/elevilor, la nivel de persoană, relații și context (conform modelului prezentat).

Nu există cazuri de segregare școlară (conform definițiilor cuprinse în Ordinul-cadru nr 6.134/21.12.2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar) **sau cazurile identificate sunt în evidența unității pentru rezolvare.**

Indicatorul 4. Asigurarea sănătății și securității tuturor celor implicați în activitatea școlară

B.26. Reducerea numerică și procentuală a cazurilor de violență și hărțuire a copiilor (*bullying* și *mobing*), în unitatea de învățământ, ca urmare a aplicării programelor de prevenire și combatere a violenței și hărțuirii, precum și pentru prevenirea cazurilor de trafic de minori în instituția de învățământ.

Realizarea a **cel puțin 3 activități / semestru, la nivel de unitate de învățământ**, de prevenire și combatere a violenței și *bullying*-ului, pentru care există dovezi (liste de participare și alte documente, fotografii, clipuri video, mărturii, răspunsuri la chestionare sau de oricare alt tip) referitoare la **rezultatele pozitive** ale acestor activități.

Realizarea a cel puțin **o activitate / an școlar**, pentru prevenirea cazurilor de trafic de minori, pentru care există dovezi (de orice tip) referitoare la **rezultatele pozitive** ale acestor activități.

B.27. Referirea către instituțiile responsabile din domeniul asistenței sociale și protecției copilului, precum și către alte instituții abilitate a tuturor cazurilor de violență în școală și violență în familie, precum și pentru prevenirea cazurilor de trafic de minori, identificate de cadrele didactice

Nu există cazuri de abuz, neglijare, exploatare, trafic de minori și alte forme de violență asupra copilului **sau, pentru toate cazurile identificate, s-au realizat obligațiile menționate** în Art. 52/4, Art. 89/2, 95 și 102 din Legea Nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările și completările ulterioare.

C.22. Realizarea sistematică a programelor și activităților de educație pentru sănătate, inclusiv a celor de prevenire și combatere a comportamentelor dăunătoare sănătății

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

C.23. Promovarea de către conducerea și personalul unității de învățământ a unui stil de viață sănătos (inclusiv a deprinderilor de igienă personală și a alimentației sănătoase) prin realizarea unor activități educaționale în acest sens și prin exemplu personal

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

C.24. Participarea membrilor familiilor fiecărui antepreșcolar și preșcolar și a fiecărui elev la cel puțin o activitate/an privind prevenirea și combaterea violenței în școală și în familie

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

C.25. Participarea membrilor familiilor fiecărui antepreșcolar și preșcolar, a fiecărui elev și a fiecărui angajat al unității de învățământ la cel puțin o activitate/an privind sănătatea și siguranța în unitatea de învățământ prin colaborare/parteneriat între furnizorul de educație și instituțiile responsabile - Inspekția Muncii, Inspectoratul pentru Situații de Urgență, poliție, jandarmerie etc.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

C.26. Implicarea părinților și a altor reprezentanți ai comunității în identificarea problemelor de siguranță și în proiectarea și implementarea măsurilor privind siguranța antepreșcolarelor, preșcolarelor și elevilor în spațiile școlare și în vecinătatea unității de învățământ

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

C.27. Îmbunătățirea nivelului de satisfacție a elevilor, părinților și cadrelor didactice privind siguranța acestora în toate spațiile școlare și în vecinătatea unității de învățământ

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

C.28. Existența și funcționarea unui sistem de supraveghere cu camere video, cu respectarea prevederilor legale privind protecția datelor cu caracter personal

Indicatorul 5. Asigurarea serviciilor de orientare și consiliere pentru elevi

B.28. Accesul tuturor antepreșcolarilor, preșcolarilor și elevilor din unitatea de învățământ la serviciile de asistență psihopedagogică/psihoeucațională, orientare și consiliere, după caz

B.30. Oferirea, cu prioritate, a accesului antepreșcolarilor, preșcolarilor/elevilor din grupurile dezavantajate/vulnerabile la serviciile de asistență psihopedagogică, orientare și consiliere

B.32. Consilierea, specifică și prioritară, a copiilor/elevilor cu dizabilități/nevoi speciale sau care prezintă forme accentuate de manifestare violentă, agresivă, în relațiile cu colegii și cadrele didactice

B.33. Existența acordurilor de asistență și parteneriat cu serviciile publice de asistență socială, cu alte instituții ale statului sau aparținând autorităților publice locale, cu ONG-uri (inclusiv prin acorduri de voluntariat) prin care se asigură accesul antepreșcolarilor, preșcolarilor/elevilor din grupurile dezavantajate/vulnerabile la măsuri de asistență socială/servicii sociale de bază

C.29. Colaborarea, pe baza unor proceduri, cu specialiștii centrului județean de resurse și asistență educațională/centrului județean de asistență psihopedagogică sau cu alți specialiști identificați în comunitate, pentru realizarea de activități de cunoaștere și autocunoaștere pentru copii/elevii

C.31. Oferirea serviciilor de consiliere psihopedagogică familiilor antepreșcolarilor/ preșcolarilor/elevilor și/sau cadrelor didactice

C.32. Existența în unitatea de învățământ a programelor de educație parentală și/sau a formatorilor parentali și participarea la aceste programe a cel puțin 25% din membrii familiilor/aparținătorilor antepreșcolarilor/preșcolarilor/elevilor

Cerințe specifice pentru învățământul special și special integrat inclusiv antepreșcolar (intervenție timpurie)

C.29.s. Oferirea de consiliere elevilor și, după caz, părinților pentru integrarea școlară, profesională și socială optimă a copiilor/elevilor cu

Cerință neobligatorie aferentă standardului de referință (utilizată pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.)

Existența, în unitatea de învățământ, a consilierului școlar (angajat al unității sau care are unitatea repartizată prin decizie a inspectoratului școlar și/sau a CJRAE/CMBRAE).

Toți copiii/tinerii din categoriile defavorizate au beneficiat de consiliere, de preferință prin personal specializat. În lipsa acestuia, prin educatoare, învățători și diriginți.

Toți copiii/tinerii cu dizabilități/nevoi speciale sau care prezintă forme accentuate de manifestare violentă, agresivă, în relațiile cu colegii și cadrele didactice, au beneficiat de consiliere prin personal specializat.

Existența, în unitatea de învățământ, a evidenței copiilor/ tinerilor din grupurile dezavantajate/vulnerabile care beneficiază de măsuri de asistență socială/servicii sociale de bază.

Prezentarea, dacă este cazul, a **acordurilor de parteneriat** în acest sens.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

cerințe educaționale speciale prin includerea acestora prioritar în unități de învățământ de masă conform recomandărilor din Certificatul de orientare școlară și profesională emis de Comisia de Orientare Școlară și Profesională din cadrul centrelor județene de resurse și de asistență educațională, respectiv al Centrului Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională

Indicatorul 6. Caracteristicile, dotarea și utilizarea spațiilor școlare, administrative și auxiliare

C.35. Asigurarea confortului beneficiarilor directi și personalului în spațiile școlare

C.36. Dotarea și decorarea unor spații școlare pe baza opțiunilor și cu sprijinul reprezentanților comunității locale prin sponsorizări sau donații din partea lor sau prin atragerea de fonduri extrabugetare

C.38. Asigurarea accesului beneficiarilor de educație, în special al beneficiarilor primari (copii/elevi), la spațiile școlare și la dotări în afara orelor de cursuri, pentru organizarea activităților extracurriculare

C.40. Existența unor spații dedicate și dotate corespunzător, pentru relaxarea copiilor/elevilor, cadrelor didactice și pentru comunicarea între părinți, copii/elevi și părinți

Indicatorul 7. Accesibilitatea spațiilor școlare, administrative și auxiliare și a echipamentelor, materialelor, mijloacelor de învățământ și auxiliarelor curriculare

B.44. Repartizarea antepreșcolarelor / preșcolarelor / elevilor în clădirile, sălile, grupele sau băncile unității de învățământ pentru a asigura o reflectare cât mai adecvată a diversității sociale, etnice și culturale a comunității în care funcționează aceasta și pentru prevenirea și eliminarea oricărei forme de segregare școlară, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare

B.45. Existența măsurilor de sprijin pentru educația incluzivă, precum și pentru combaterea barierelor de atitudine și de mediu față de persoane cu dizabilități, de etnie romă sau aparținând altor minorități

C.42. Asigurarea de sprijin individual, privind accesul în spațiile școlare, pentru persoanele cu dizabilități identificate la nivelul educabililor și

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Nu există cazuri noi de segregare școlară (de la apariția Ordinului-cadru nr 6.134/21.12.2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar), conform definițiilor legale. Dacă este cazul, **unitatea de învățământ va prezenta demersurile de rezolvare** a cazurilor identificate anterior.

Asigurarea accesului în toate spațiile școlare a persoanelor cu dizabilități (dacă este cazul).

Realizarea a cel puțin **trei activități / semestru**, pentru prevenirea și combaterea barierelor de atitudine față de persoane cu dizabilități, de etnie romă sau aparținând altor minorități. Furnizarea de dovezi (de orice tip) referitoare la **rezultatele pozitive** ale acestor activități.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

al personalului propriu

Indicatorul 9. Definierea și promovarea ofertei educaționale

C.48. Consultarea, în procesul elaborării ofertei educaționale, a beneficiarilor relevanți din comunitate, cum ar fi copiii și/sau elevii, părinții, autorități locale, angajatori, ONG etc.

C.49. Cuprinderea în oferta educațională a activităților/ programelor la cererea beneficiarilor și oferite de furnizori de servicii educaționale complementare - instituții, organizații non-guvernamentale sau firme specializate, care activează în domeniul respectiv.

Indicatorul 10. Proiectarea curriculumului și planificarea activităților de învățare

B.53. Respectarea, în activitățile de învățare planificate, inclusiv privind temele pentru acasă, activitățile de învățare online și activitățile extracurriculare, a legislației în vigoare privind echilibrul între activitatea de învățare și activitățile de recreere

B.55. Asigurarea relevanței activităților de învățare proiectate pentru starea de bine a antepreșcolarilor/ preșcolarilor/elevilor

C.64. Proiectarea unor activități de învățare (în cadrul disciplinelor din trunchiul comun, curriculumul la decizia școlii și/sau prin activitățile extracurriculare), care abordează îmbunătățirea rezultatelor învățării și a stării de bine a antepreșcolarilor/preșcolarilor/elevilor aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile existente în școală

Indicatorul 11. Realizarea activităților de învățare, asigurarea participării și obținerea stării de bine

B.61. Respectarea, în activitățile de învățare realizate, inclusiv privind temele pentru acasă și activitățile extra-curriculare, a legislației în vigoare privind echilibrul între activitatea de învățare și activitatea de recreere

B.63. Asigurarea relevanței activităților de învățare realizate pentru starea de bine a antepreșcolarilor/preșcolarilor/elevilor

B.72. Descurajarea comportamentelor neetice - de exemplu copiatul, plagiatul etc. - în timpul activităților de învățare

C.77. Realizarea unor activități de învățare (în cadrul disciplinelor/tipurilor de activități din

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Respectarea, în proiectarea activităților de învățare, a prevederilor OM Sănătății nr. 1.456 din 25 august 2020 pentru aprobarea **Normelor de igienă** din unitățile pentru ocrotirea, educarea, instruirea, odihna și recreerea copiilor și tinerilor.

Menționarea explicită, în documentele de proiectare/ planificare a activităților de învățare, a factorilor care vor îmbunătăți starea de bine a copiilor/tinerilor.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excelent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Respectarea, în realizarea activităților de învățare, a prevederilor OM Sănătății nr. 1.456 din 25 august 2020 pentru aprobarea **Normelor de igienă** din unitățile pentru ocrotirea, educarea, instruirea, odihna și recreerea copiilor și tinerilor.

Abordarea vizibilă, în activitățile de învățare vizionate, a factorilor care pot îmbunătăți starea de bine a copiilor/tinerilor. Cadrele didactice intervievate vor fi capabile să descrie mijloacele concrete folosite în cadrul activităților de învățare, pentru îmbunătățirea stării de bine.

Existența practicilor de identificare, discutare și sancționare a comportamentelor neetice din timpul activităților de învățare, dovedită prin observarea activităților de învățare și prin interviuri / chestionare aplicate.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau

trunchiul comun, curriculumul la decizia școlii și/sau prin activitățile extracurriculare), care abordează îmbunătățirea rezultatelor învățării și a stării de bine a antepreșcolarilor/preșcolarilor/elevilor aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile existente în școală

C.78. Utilizarea cu preponderență a disciplinării pozitive în situații de comportament inadecvat al antepreșcolarilor, preșcolarilor/elevilor în timpul activităților de învățare sau în afara orelor de curs

Indicatorul 12. Rezultatele obținute (participare școlară, rezultatele învățării și starea de bine)

B.76. Evaluarea sistematică a stării de bine, pentru fiecare antepreșcolar/preșcolar/elev. Existența dovezilor privind îmbunătățirea stării de bine

B.77. Îmbunătățirea rezultatelor școlare (participare, rezultatele învățării și starea de bine) pentru antepreșcolarii, preșcolarii și elevii aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile existente în unitatea de învățământ

Indicatorul 15. Realizarea autoevaluării instituționale și asigurarea internă a calității conform prevederilor legale

B.92. Evidențierea clară, în RAEI, a aspectelor îmbunătățite față de ultimul RAEI publicat, precum și a aspectelor care necesită îmbunătățire în următorul ciclu de evaluare internă și îmbunătățire a calității, prin raportare la factorii de risc de la nivelul comunității, care pot afecta participarea școlară, starea de bine a antepreșcolarului/preșcolarului/elevului și obținerea rezultatelor scontate ale învățării

"excellent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Cerință, aferentă standardului de referință, necesară pentru evaluarea performanței la nivel "bine", "foarte bine" sau "excellent"—v., mai jos, explicații și interpretări.

Existența, la nivelul unității de învățământ, a **instrumentelor de evaluare a stării de bine** (chestionare, ghiduri de interviu, ghiduri de observare a activităților de învățare etc.) și a **concluziilor din analiza rezultatelor** aplicării acestor instrumente.

Menționarea (în interviurile realizate cu reprezentanții unității de învățământ) cel puțin a **unei inițiative de îmbunătățire a stării de bine** și a **rezultatelor** acesteia.

Menționarea (în interviurile realizate cu reprezentanții unității de învățământ) cel puțin a **unei inițiative specifice de îmbunătățire a stării de bine** și a **rezultatelor** acesteia **pentru copiii/tinerii aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile**

Evidențierea, **în ultimul RAEI cel puțin a unui rezultat** în privința îmbunătățirii stării de bine, **în anul școlar respectiv**, și **cel puțin a unei activități, care are ca scop îmbunătățirea stării de bine în următorul ciclu** de evaluare internă și îmbunătățire a calității.

IV. INTERPRETĂRI, EXPLICĂȚII ȘI EXEMPLIFICĂRI—CERINȚE PRIVIND STAREA DE BINE

Întrebări de evaluare

A.2.:

- Planul de dezvoltare instituțională (PDI), respectiv planul de acțiune școlară (PAS) cuprinde obiective / ținte strategice referitoare la îmbunătățirea stării de bine?
- Există în PDI/PAS ținte specifice de îmbunătățire a stării de bine pentru antepreșcolarii, preșcolarii / elevii aparținând categoriilor dezavantajate/vulnerabile existente la nivelul unității de învățământ?

A.6.:

- PDI/PAS și planul managerial respectă legislația și politicile publice privind drepturile copilului / drepturile omului, privind nediscriminarea, privind egalitatea de șanse între femei și bărbați și privind drepturile minorităților naționale existente în școală?

A.3.s.:

- PDI/PAS este corelat cu nevoile individuale ale elevilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități?

A.6.s.:

- Planul managerial este corelat cu nevoile individuale ale elevilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități?

B.3.:

- Sunt evidențiate rezultatele obținute în implementarea PDI/PAS, referitoare la îmbunătățirea stării de bine (în general și, dacă este cazul, pentru grupurile dezavantajate/vulnerabile)?

C.5.:

- Sunt incluse în PDI/PAS ținte, programe și/sau activități privind educația incluzivă (de atragere și integrare în comunitatea școlară a elevilor din categorii / grupuri vulnerabile și din minoritățile

Explicații, interpretări și exemplificări

Ca **instrument managerial esențial**, PDI/PAS trebuie să se refere la toate aspectele care necesită dezvoltare și care rezultă din diagnoză. Având în vedere relativa noutate a acestui aspect în ceea ce privește viața școlară, dar și importanța stării de bine în obținerea și îmbunătățirea celorlalte rezultate esențiale ale educației școlare (respectiv, participarea la educație și rezultatele învățării), **este nevoie de o abordare explicită a stării ce bine (cunoaștere și îmbunătățire)**, atât în documentele de diagnoză, cât și cele de prognoză.

Cercetările au dovedit că sărăcia, marginalizarea, discriminarea afectează grav starea de bine. Ca urmare, din perspectiva **educației ca serviciu universal**, oferit **nediscriminatoriu**, precum și **din perspectiva justiției sociale**, trebuie interpretate și cerințele din standarde referitoare la învățământului incluziv: în funcție de situația concretă a fiecărei unități de învățământ, eforturile de îmbunătățire/dezvoltare **nu trebuie să lase în afara procesului de educație niciun copil / tânăr**, o atenție deosebită trebuind acordată copiilor / tinerilor **defavorizați**: din familii sărace, cu dizabilități, de etnie romă, orfani, în grija rudelor sau cu părinții plecați în străinătate, supuși abuzului și/sau *bullying*-ului—sau orice altă categorie identificată, ca atare, la nivelul unității de învățământ. **Activitățile de educație incluzivă duc, în mod direct, la îmbunătățirea climatului școlar și a stării de bine**: copiii se simt bine la școală (și lipsesc mai puțin) și învață mai bine, dacă sunt acceptați, indiferent dacă sunt fete sau băieți, dacă provin dintr-o familie bogată sau săracă sau dacă aparțin unei minorități (cum ar fi copiii/tinerii de **etnie romă**).

O atenție deosebită trebuie acordată **copiilor / tinerilor cu dizabilități, cu tulburări specifice de învățare sau cu alte nevoi speciale**, din două perspective.

- În primul rând, cercetările arată că sunt, de multe ori, marginalizați, chiar excluși—excluziunea alterând, adesea, irevocabil, dezvoltarea lor socială și emoțională. Ca urmare, **activitățile privind educația incluzivă** nu vor fi adresate numai copiilor / tinerilor și părinților copiilor tinerilor din aceste categorii, ci **tuturor beneficiarilor—elevi și părinți** pentru a conștientiza, în rândul populației majoritare, caracteristicile și nevoile specifice ale acestora, pentru a crea un climat de acceptare și colaborare și pentru a combate segregarea, rasismul și alte forme de excludere și marginalizare.
- În al doilea rând, **incluziunea este condiționată de acces**. Ca urmare, dacă este cazul, PDI/PAS și planul managerial vor include programe și activități de îmbunătățire a accesului la educație pentru copiii cu nevoi speciale—de exemplu, prin facilitarea accesului copiilor cu dizabilități (motrice sau de vedere) la spațiile școlare (prin adaptări specifice dizabilității) și prin achiziționarea / realizarea unor auxiliare curriculare adaptate.

La fel, **copiii talentați și capabili de performanțe înalte** trebuie să se bucure de un tratament egal. De exemplu, trebuie descurajată excluderea lor de la activitățile școlii, chiar dacă părinții o cer, sub pretextul "au ore de antrenament / de pregătire specială și nu au timp". Și acești copii au nevoie de relații

identificate la nivelul comunității)?

C.6.:

- Există în PDI/PAS și în planul managerial ținte strategice specifice, respectiv activități dedicate îmbunătățirii stării de bine a antepreșcolărilor, preșcolărilor/elevilor din grupuri dezavantajate/vulnerabile și, respectiv, a celor talentați și/sau capabili de performanțe înalte?

C.7.:

- Există, în PDI/PAS, ținte strategice specifice educației interculturale/pentru diversitate?

corespunzătoare, de dezvoltarea competențelor sociale, să fie ascultați, să se simtă în siguranță și apreciați etc.

Din aceeași perspectivă, **conform legislației naționale și europene**, este interzisă discriminarea, de orice fel și este obligatorie respectarea drepturilor omului. Este obligatorie, în mod special pentru școală, **respectarea drepturilor copilului**, așa cum sunt ele stipulate în Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, transpusă și în legislația românească. Ca urmare, documentele de prognoză nu vor cuprinde prevederi discriminatorii sau care pot încălca drepturilor omului și, cu precădere, drepturile copilului. Mai mult decât atât, PDI/PAS, planul managerial și raportul anual de evaluare internă a calității educației (RAEI) se vor referi, în mod explicit, și la modul în care școala **evaluează și îmbunătățește accesul și participarea la educație, rezultatele învățării și starea de bine pentru copiii/elevii defavorizați** (indiferent de categorii) identificați la nivelul unității de învățământ.

Totodată, încrederea reciprocă, stabilirea unor relații corespu­nzătoare și crearea unui climat școlar pozitiv, nediscriminatoriu, evitarea prejudecăților și stereotipurilor de gen sau privind anumite minorități etc. - sunt, toate, condiționate de **cunoașterea reciprocă**. În acest sens, este de dorit ca fiecare unitate de învățământ să organizeze **activități de educație interculturală și educație pentru diversitate care să asigure cunoașterea, acceptarea și înțelegerea reciprocă**.

C.3.:

- Sunt incluse în PDI/PAS ținte, programe și/sau activități la cererea beneficiarilor direcți de educație?

C.12.

- Propunerile consiliului elevilor și ale consiliului consultativ/asociației părinților sunt preluate în activitatea unității de învățământ?
- Dacă nu sunt preluate, este motivată respingerea lor?

C.48.:

- Sunt consultați, în procesul elaborării ofertei educaționale, beneficiarii relevanți din comunitate, cum ar fi copiii / tinerii?

C.49.:

- Sunt cuprinse în oferta educațională activități / programe la cererea beneficiarilor și oferite de furnizori de servicii educaționale complementare - instituții, organizații nonguvernamentale sau firme specializate, care activează în domeniul respectiv?

Un element important al stării de bine este **"vocea"**: copilul / tânărul este auzit și ceea ce spune sau cere este luat în considerare. **O unitate școlară bună, foarte bună sau excelentă ia în considerare vocea copiilor / tinerilor**. De aceea, este importantă activitatea consiliilor consultative ale elevilor, care îndeplinesc mai multe funcții, între care: asigurarea unui cadru instituțional pentru **exprimarea "vocii" copiilor / tinerilor**, pentru **educația pentru democrație** (prin alegerea reprezentanților, de exemplu) și pentru **incluziunea copiilor / tinerilor din categorii și grupuri defavorizate. Toți copiii / tinerii trebuie să fie vizibili și trebuie ascultați**. Pentru aceasta este nevoie de un sistem de **consultare sistematică** a beneficiarilor și a celorlalți actori din școală și din comunitate, inclusiv pentru evaluarea nivelului lor de satisfacție în privința activității unității de învățământ.

Acest lucru **se poate realiza, concret, în multiple moduri** de exemplu: prin includerea reprezentanților elevilor în echipa de realizare a PDI/PAS și a celorlalte documente de prognoză; prin dezbateră, în școală, a acestor documente și, în general, a proiectelor, programelor și proiectelor importante, care pot influența viața școlară; prin sondaje regulate de opinie și prin aplicarea sistematică a chestionarelor de satisfacție privind viața școlară (inclusiv comunicarea rezultatelor aplicării acestor instrumente).

Ca urmare, o unitate de învățământ bună, foarte bună sau excelentă **preia**, acolo unde se poate (și, eventual, în urma unor negocieri), **propunerile beneficiarilor** și, acolo unde nu se pot prelua (de exemplu, când legea nu permite), sunt explicate motivele respingerii propunerilor respective. Astfel, se dezvoltă sentimentul de apartenență la comunitatea școlară, este creată certitudinea că vocea copilului / tânărului este ascultată și, în ultimă instanță, este îmbunătățită starea de bine.

Propunerile beneficiarilor, pentru programe și activități noi, pot fi implementate **direct de către școală** sau, după caz, **furnizate de instituții, organizații nonguvernamentale sau firme specializate, care activează în domeniul respectiv**, prin ceea ce am numit **"servicii educaționale complementare"**. Este evident că o școală nu poate oferi toate programele și activitățile posibile—de la sport de performanță la învățarea unui instrument muzical, de la robotică la teatru. Ca urmare, o școală bună, foarte bună sau excelentă alocă sau identifică resurse pentru îndeplinirea acestor cereri, la cel mai înalt nivel

B.19.:

- Sunt colectate sistematic datele privind factorii de risc care pot afecta starea de bine?

posibil, prin **profesioniștii domeniului respectiv**.

Datele colectate vor acoperi toate nivelurile (individ, relații, context), dimensiunile și, pe cât posibil toți factorii care pot afecta starea de bine (v. capitolul anterior). Unitățile de învățământ vor asigura **colectarea, analiza, prelucrarea și utilizarea** datelor, **cel puțin la nivelul colectivelor** (clase/grupe). Adesea, informațiile relevante pentru starea de bine (de exemplu, privind climatul familial, situațiile de violență domestică, de alcoolism etc.) sunt colectate doar la nivel anecdotic și nesistematic și sunt utilizate doar sporadic (dacă directorul sau profesorul dorește) pentru eventuale măsuri de îmbunătățire. Ca urmare, recomandăm **centralizarea** lor la nivelul unității școlare și **analiza** lor pentru identificarea unor tendințe.

De exemplu, vor fi **colectate**:

- **Date individuale**: starea de sănătate, eventuala existență a unei dizabilități / nevoie specială de educație, dacă copilul / tânărul este orfan etc.
- **Date despre familie**: componența familiei (dacă sunt ambii părinți prezenți, existența fraților / surorilor și a bunicii), ocupația părinților și nivelul lor de educație, statutul pe piața muncii etc.
- **Date privind rezultatele școlare și extrașcolare** ale copiilor / tinerilor—inclusiv privind activitățile de voluntariat și alte modalități de implicare în viața școlii și a comunității.
- **Date privind cazurile de violență, bullying și segregare/discriminare**—centralizate la nivel de unitate și raportate, conform prevederilor actelor normative existente.

Subliniem faptul că, în prezent, **majoritatea datelor colectate la nivelul unității de învățământ nu sunt analizate și din perspectiva influenței lor asupra stării de bine**. Recomandăm ca **datele existente să fie utilizate și pentru identificarea copiilor / tinerilor cu stare de bine precară care, de regulă sunt aceiași în risc de abandon școlar și de rezultate școlare slabe** (fiind vorba de aceiași factori determinanți).

De asemenea, **activitățile din școală nu sunt evaluate din perspectiva îmbunătățirii stării de bine**. De exemplu, nu se analizează modul în care activitățile de învățare prin cooperare / în grup sau activitățile extracurriculare conduc la îmbunătățirea sistemului de relații în care este angajat un copil/tânăr dintr-o categorie defavorizată sau a climatului din clasă / grupă.

Ca urmare a celor de mai sus, **recomandăm extinderea colectării și a utilizării datelor, atât pentru cunoașterea nivelului stării de bine a copiilor/tinerilor din unitatea de învățământ, cât și pentru îmbunătățirea acesteia**.

B.22.:

- Există situații de segregare școlară, definite conform reglementărilor în vigoare?

B.44.:

- Antepreșcolarii, preșcolarii, elevii sunt repartizați în clădirile, sălile, grupele sau băncile unității de învățământ fără discriminare și reflectând adecvat diversitatea socială, etnică și culturală a comunității în care funcționează aceasta și pentru prevenirea și eliminarea oricărei forme de segregare școlară, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare?

C.42.:

- Sprijinul individual, privind accesul în spațiile școlare, este asigurat pentru persoanele cu dizabili-

Trebuie acordată o atenție deosebită **datelor care pot semnaliza situații de discriminare, segregare, marginalizare, excludere sau încălcarea drepturilor copilului**.

Conform legislației în vigoare, pentru a se evita segregarea, **antepreșcolarii, preșcolarii și elevii trebuie repartizați uniform în colective**. Astfel, **vor fi evitate**:

- Colective segregate pe criterii de rezultate ale învățării (de exemplu, "clase bune" și clase slabe").
- Colective segregate pe criteriul mediului de proveniență (de exemplu, clase de liceu formate exclusiv din elevi din mediul rural, dacă există mai multe clase paralele la respectiva specializare / calificare).
- Colective segregate în funcție de veniturile, de ocupația sau de nivelul de educație a părinților.
- Colective segregate pe etnii (cu excepția situației în care respectivele colective s-au format pe limbi de predare și pentru învățarea limbii și a culturii etniei respective).
- Colective segregate pe criteriul dizabilității sau al cerințelor speciale. De exemplu, dacă unitatea are mai multe clase paralele, se consideră segrega-

tăți identificate la nivelul educabililor și al personalului propriu?

B.45.:

- Există măsuri concrete de sprijin pentru educația incluzivă, precum și pentru combaterea barierelor de atitudine și de mediu față de persoane cu dizabilități, de etnie romă sau aparținând altor minorități?

B.26.:

- Cazurile de violență și hărțuire a copiilor (*bullying și mobing*), în unitatea de învățământ, au fost reduse (numeric și procentual) ca urmare a aplicării programelor de prevenire și combatere a violenței și hărțuirii, precum și pentru prevenirea cazurilor de trafic de minori?

B.27.:

- Cazurile de violență în școală și violență în familie, precum și de trafic de minori, identificate de cadrele didactice, au fost referite către instituțiile responsabile din domeniul asistenței sociale și protecției copilului, precum și către alte instituții abilitate?

re când toți elevii cu dizabilități / cerințe speciale sunt grupați într-o singură clasă.

De asemenea, legislația obligă unitățile de învățământ să asigure **accesul în toate spațiile școlare pentru persoanele cu dizabilități**. De exemplu, rampa de acces și toaletele accesibile în cărucior rulant sunt obligatorii pentru toate spațiile publice. În acest sens, recomandăm ca unitățile de învățământ să asigure și **sprijin individual persoanelor cu dizabilități, din rândul elevilor și al personalului**, în forme adecvate tipului de dizabilitate, prin personalul propriu, cu ajutorul elevilor, al părinților, al autorităților locale și al comunității, în ansamblu.

În afara asigurării accesului în toate spațiile școlare, pentru persoanele cu dizabilități, unitatea de învățământ **va realiza cel puțin trei activități / semestru**, pentru **prevenirea și combaterea barierelor de atitudine** față de persoane cu dizabilități, de etnie romă sau aparținând altor minorități și **va furniza dovezi** (de orice tip) referitoare la **rezultatele pozitive** ale acestor activități. De exemplu, vor fi organizate activități:

- De prezentare a ceea ce înseamnă viața cotidiană pentru o persoană cu dizabilități (de vedere, de auz, locomotorii etc.).
- De combatere a antițigănistului și de cunoaștere a limbii, culturii și tradițiilor romilor.
- Activități de combatere a homofobiei sau transfobiei.
- De prezentare a cazurilor de succes din rândul persoanelor cu dizabilități și al minorităților naționale sau sexuale.

Toate aceste activități vor induce o **îmbunătățire a stării de bine**, atât la nivelul **persoanelor cu dizabilități / din minoritatea respectivă**, cât și la nivelul **majorității**—prin atenuarea frustrărilor determinate de intoleranță.

Pe lângă **combaterea discriminării și a segregării școlare** și pe lângă **referirea cazurilor de violență în școală, familie și de trafic de minori către autoritățile competente (toate obligatorii, conform reglementărilor legale în vigoare)**, recomandăm identificarea cazurilor de marginalizare, excludere sau de alte încălcări ale drepturilor copilului (inclusiv prin colectarea de date de la nivelul familiei și al comunității). Toate aceste date sunt relevante pentru că **starea de bine a copiilor respectivi este, cu siguranță, afectată**, iar unitatea școlară **va putea lua și măsuri compensatorii**—de tipul celor enumerate în capitolul anterior.

De exemplu, copiii din familii unde există violență domestică, alcoolism etc. vor beneficia de o atenție suplimentară din partea cadrelor didactice și a colegilor pentru ca aceștia să se simtă în siguranță și acceptați în școală și pentru a beneficia de activități remediale. **O stare de bine îmbunătățită va duce, cu siguranță, și la îmbunătățirea participării și a rezultatelor învățării.**

C.22.:

- Programele și activitățile de educație pentru sănătate, inclusiv de prevenire și combatere a comportamentelor dăunătoare sănătății, sunt realizate sistematic?

C.23.:

- Conducerea și personalul unității de învățământ promovează un stil de viață sănătos (inclusiv privind deprinderile de igienă personală și alimentația sănătoasă) prin realizarea unor activități educaționale în acest sens?
- Conducerea și personalul unității de învățământ promovează un stil de viață sănătos (inclusiv privind

Recomandăm ca **fiecare copil/ tânăr să participe la cel puțin o activitate de educație pentru sănătate, în fiecare lună.**

Aceste activități pot fi realizate **și în timpul activităților de învățare obligatorii** (din planul cadru / planul de învățământ). De exemplu:

- La educația timpurie, activitățile de educație pentru sănătate pot fi cuprinse în **activități tematice**, respectiv **activități pe domenii experiențiale**.
- Începând cu învățământul primar, teme aferente educației pentru sănătate pot fi cuprinse **în activitățile de învățare** din diferite discipline / arii curriculare—la biologie, dezvoltare personală, limba română / limba maternă, limbi străine, istorie etc., și, desigur, pot fi subiect al **orelor de dirigenție** / al activităților aferente **ariei curriculare "Consiliere și orientare"**.

De asemenea, educația pentru sănătate poate fi o **disciplină opțională sau temă pentru activități extracurriculare** (realizate la nivelul școlii sau în

deprinderile de igienă personală și alimentația sănătoasă) prin exemplu personal?

parteneriat cu DSP, medici școlari sau de familie, ONG cu activitate relevantă în domeniu etc.).

De mare ajutor în acest sens este **exemplul personal**. Ca urmare, recomandăm personalului din unitățile de învățământ:

- Să practice și să recomande practicarea sportului și a exercițiilor fizice.
- Să manifeste deprinderi de igienă personală (de exemplu, să se spele frecvent pe mâini, să solicite curățenia spațiilor de învățare etc.).
- Să se abțină, în prezența elevilor, de la fumat, de la consumul alimentelor nesănătoase (stabilite, ca atare, de Ministerul Sănătății) sau de la alte comportamente contrare unui stil de viață sănătos.

C.24.:

- Membrii familiilor fiecărui antepreșcolar și preșcolar și fiecare elev participă la cel puțin o activitate/an privind prevenirea și combaterea violenței în școală și în familie?

Recomandăm ca **fiecare elev, precum și fiecare părinte de antepreșcolar și preșcolar să fie expus cel puțin unei activități de educație privind prevenirea și combaterea violenței în școală, respectiv în familie, în fiecare an**.

C.25.:

- Membrii familiilor fiecărui copil, fiecare elev și fiecare angajat al unității de învățământ participă la cel puțin o activitate/an privind sănătatea și siguranța în unitatea de învățământ prin colaborare/parteneriat între furnizorul de educație și instituțiile responsabile - Inspekția Muncii, Inspectoratul pentru Situații de Urgență, poliție, jandarmerie etc.?

Sentimentul de siguranță, în unitatea de învățământ și în vecinătatea acesteia, **este o parte importantă a stării de bine**. Pe lângă asigurarea **condițiilor obligatorii de sănătate și siguranță** stabilite de legislația în vigoare, o unitate de învățământ, care se dorește a fi bună, foarte bună sau excelentă, **întreprinde și măsuri suplimentare în acest sens**. De exemplu:

- Recomandăm ca **fiecare elev, fiecare părinte de antepreșcolar și preșcolar, precum și fiecare angajat al unității de învățământ să participe la cel puțin o activitate de educație privind sănătatea și siguranța în unitatea de învățământ, în fiecare an**. Activitățile respective vor fi realizate **în colaborare cu instituțiile** menționate și /sau vor beneficia de sprijinul unor **experți certificați** în acest sens.
- Recomandăm ca părinții și alți membri ai comunității să fie implicați în **identificarea problemelor de siguranță**—de exemplu, siguranța copiilor pe drumul la și de la școală, identificarea locurilor periculoase din școală, curtea școlii sau din vecinătate (de exemplu intersecții periculoase sau artere aglomerate—cum ar fi mari bulevarde, în orașe, sau drumuri naționale, la sat—care trebuie traversate de copii, probleme de delincvență în cartier etc.).
- Recomandăm ca părinții și alți membri ai comunității să fie implicați în **rezolvarea problemelor de siguranță** identificate—de exemplu, prin însoțirea copiilor în locurile identificate ca fiind periculoase sau în timpul transportului școlar și prin realizarea demersurilor, împreună cu școala, pentru creșterea gradului de siguranță în școală și în jurul școlii etc.
- Recomandăm ca unitatea de învățământ (din veniturile bugetare sau extrabugetare) **să instaleze sisteme de supraveghere video și de alertare** în zonele cu probleme de siguranță—cu respectarea cerințelor legale privind protecția datelor cu caracter personal.

C.26.:

- Părinții și alți reprezentanți ai comunității sunt implicați în identificarea problemelor de siguranță și în proiectarea și implementarea măsurilor privind siguranța antepreșcolarelor, preșcolarelor și elevilor în spațiile școlare și în vecinătatea unității de învățământ?

C.28.:

- Sistemul de supraveghere video există și funcționează (cu respectarea prevederilor legale privind protecția datelor cu caracter personal)?

Toate aceste măsuri vor duce, cu siguranță, la **creșterea nivelului de satisfacție a beneficiarilor și personalului, în privința siguranței din unitatea de învățământ**. Pentru a evidenția acest aspect, recomandăm ca investigarea nivelului de satisfacție a părților interesate în privința acestui aspect să fie realizată **cel puțin anual**—folosind mijloace clasice sau electronice. În timpul evaluării externe, se va consemna progresul înregistrat în ultimul ciclu de învățământ.

C.27.:

- Nivelul de satisfacție a elevilor, părinților și cadrelor didactice privind siguranța acestora în toate spațiile școlare și în vecinătatea unității de învățământ s-a îmbunătățit, constant?

B.28.:

- Au accesul toți copiii / tinerii din unitatea de învățământ la servicii de asistență psihopedagogică/psihoeucațională, orientare și consiliere, după caz ?

Accesul copiilor/ tinerilor la servicii de asistență / orientare / consiliere se dovedește prin **existența consilierului școlar**, în condițiile menționate în capitolul anterior. Chiar dacă, în prezent, numărul de copii/tineri alocați unui consilier este mare și nu permite acordarea unor servicii consistente, de acest tip, tuturor copiilor/tinerilor din unitățile de învățământ, avem în vedere **acordarea acestor servicii, cu prioritate, copiilor / tinerilor care au cea mai ma-**

B.30.:

- Au prioritate la aceste servicii copiii / tinerii din grupurile dezavantajate/vulnerabile?

B.32.:

- Au prioritate la aceste servicii copiii / tinerii cu dizabilități/nevoi speciale sau care prezintă forme accentuate de manifestare violentă, agresivă?

B.33.:

- Există acorduri de asistență și parteneriat cu serviciile publice de asistență socială, cu alte instituții ale statului sau aparținând autorităților publice locale, cu ONG-uri (inclusiv prin acorduri de voluntariat) prin care se asigură accesul copiilor / tinerilor din grupurile dezavantajate/vulnerabile la măsuri de asistență socială/servicii sociale de bază?

C.29.:

- Sunt realizate activități de cunoaștere și autocunoaștere pentru copii/tineri prin colaborare cu specialiștii centrului județean de resurse și asistență educațională/centrului județean de asistență psihopedagogică sau cu alți specialiști identificați în comunitate?

C.29.s.:

- Sunt oferite servicii de consiliere elevilor și, după caz, părinților pentru integrarea școlară, profesională și socială optimă a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale prin includerea acestora prioritar în unități de învățământ de masă (conform recomandărilor din Certificatul de orientare școlară și profesională)?

C.31.:

- Sunt oferite servicii de consiliere psihopedagogică familiilor copiilor / tinerilor și/sau cadrelor didactice ?

C.32.:

- Există, în unitatea de învățământ, programe de educație parentală și/sau formatorilor parentali?
- Au participat, în ultimul ciclu de învățământ, reprezentanții a cel puțin 25% dintre familiile copiilor din unitate?

C.35.:

- Este asigurat confortul beneficiarilor direcți și personalului în spațiile școlare?

C.36.:

- Există spații școlare decorate pe baza opțiunilor și cu sprijinul re-

re nevoie de ele—inclusiv din perspectiva stării de bine. Este vorba, în primul rând de copiii/tinerii:

- Din familii sărace și/sau cu nivel scăzut de educație.
- Din mediul rural—mai ales dacă învață în unități de învățământ din mediul urban.
- De etnie romă—din cauza numeroaselor cazuri de discriminare / segregare semnalate.
- Din minoritățile sexuale.
- Cu dizabilități, tulburări specifice de învățare și alte nevoi speciale.
- Violenți sau care își agresează, sistematic, colegii.

De regulă factorii de mai sus sunt cumulați: un copil de etnie romă este foarte probabil să provină dintr-o familie săracă sau să învețe într-o școală rurală sau dintr-un ghetou urban. Ca urmare este importantă, și în acest caz, având în vedere capacitatea limitată a sistemului de a oferi servicii adecvate de orientare și consiliere, **culegerea de date pentru a putea stabili prioritățile și nivelul urgenței** în acordarea acestor servicii.

În situația în care **nevoile** (economice, sociale, psihologice) ale copiilor / tinerilor din unitatea de învățământ **depășesc capacitatea de sprijin** a unității, vor fi încheiate **acorduri de parteneriat**, prin care sprijinul de care se bucură acești copii să fie extins—inclusiv în privința accesului la măsuri de asistență socială și servicii sociale de bază. De exemplu, dacă se constată cazuri de sărăcie extremă și familia nu beneficiază, indiferent de motive, de serviciile respective, sau cazuri de neglijare a copiilor, **vor fi informate** Serviciile publice de asistență socială (SPAS) și, după caz, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului (DGASPC) și **vor fi încheiate acorduri de parteneriat** cu instituții și organizații relevante și/sau care pot oferi aceste servicii de bază—inclusiv privind locuirea, hrana, serviciile medicale etc.

La nivelul școlilor bune, foarte bune și excelente, atât **sfera serviciilor** de orientare și consiliere, cât și **colaborarea** cu instituții, organizații și persoane din comunitate **vor fi extinse considerabil** prin:

- Realizarea de activități de cunoaștere (pentru părinți) și de autocunoaștere (pentru copii/tineri).
- Realizarea de activități specifice de integrare, pe cât este posibil, a copiilor cu dizabilități, în învățământul de masă.
- Asigurarea de servicii de asistență psihopedagogică/psihoeucațională, orientare și consiliere, după caz părinților și/sau cadrelor didactice din unitatea de învățământ—având în vedere că multe dintre problemele care țin de starea de bine a copiilor / tinerilor își au originea în familie și chiar pot fi cauzate de comportamentul inadecvat al cadrelor didactice.
- Implementarea sistematică a programelor de educație parentală—exprimată prin existența educatorilor parentali certificați în unitate și prin participarea la aceste programe a cel puțin 25% din membrii familiilor copiilor / tinerilor din unitate, în ultimul ciclu de învățământ. (Această cerință nu se aplică unităților de învățământ care școlarizează exclusiv nivelul postliceal / școala de maiștri.)

Mediul fizic are influență (pozitivă sau negativă) dovedită nu numai asupra rezultatelor învățării, ci și stării de bine.: lumina, căldura, modul de decorare a spațiilor școlare, calitatea mobilierului școlar și, în general, **crearea unui mediu școlar prietenos** constituie o preocupare a școlilor bune, foarte bune sau excelente.

La dezvoltarea stării de bine poate contribui și **participarea efectivă a copii-**

prezentațiilor comunității locale prin sponsorizări sau donații din partea lor sau prin atragerea de fonduri extrabugetare?

C.38.:

- Este asigurat accesul beneficiarilor de educație, în special al beneficiarilor primari (copii/elevi), la spațiile școlare și la dotări în afara orelor de cursuri, pentru organizarea activităților extracurriculare ?

C.40.:

- Există spații dedicate și dotate corespunzător, pentru relaxarea copiilor/elevilor, cadrelor didactice și pentru comunicarea între părinți, copii/elevi și părinți?

B.55.:

- Este asigurată relevanța activităților de învățare proiectate pentru starea de bine a copiilor / tinerilor?

C.64.:

- Sunt proiectate activități de învățare (în cadrul disciplinelor din trunchiul comun, curriculumul la decizia școlii și/sau prin activitățile extracurriculare), care abordează îmbunătățirea stării de bine a copiilor / tinerilor aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile?

B.63.:

- Este asigurată relevanța activităților de învățare proiectate pentru starea de bine a copiilor / tinerilor?

B.72.:

- Sunt descurajate comportamentele neetice - de exemplu copiatul, plagiatul etc. - în timpul activităților de învățare ?

C.77.:

- Sunt realizate activități de învățare (în cadrul disciplinelor din trunchiul comun, curriculumul la decizia școlii și/sau prin activitățile extracurriculare), care abordează îmbunătățirea stării de bine a copiilor / tinerilor aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile?

C.78.:

- Disciplinarea pozitivă este utilizată cu preponderență în timpul activităților de învățare?

B.53.:

- Este respectată, în activitățile de învățare planificate, legislația în

lor și tinerilor la creșterea calității spațiului fizic, prin voluntariat sau prin atragerea de fonduri extrabugetare sau prin proiecte diverse.

Pentru îndeplinirea nevoii de apartenență și a unei atitudini pozitive față de școală și față de învățare, **spațiile școlare ar trebui să fie accesibile pe toată durata zilei**. De aceea, recomandăm ca sala și terenul de sport sau alte spații proprii ale unității de învățământ să fie deschise copiilor / tinerilor, pentru activități extracurriculare, pentru întâlniri informale sau pentru lucrul la proiecte comune, în afara orelor propriu-zise de curs, cu asigurarea, desigur, a securității acestora în spațiile respective.

La fel, mai ales în condițiile declinului demografic, în multe unități de învățământ au apărut spații excedentare, care pot fi ușor amenajate în **locuri dedicate unor astfel de activități extracurriculare sau informale**—de exemplu, în club al părinților, club al copiilor etc.

Așa cum am mai menționat, **cea mai la îndemână și cea mai eficientă modalitate de îmbunătățire a stării de bine a copiilor / tinerilor** o reprezintă **chiar activitățile de învățare** relevante în acest sens. Primul pas, în acest sens îl constituie **abordarea explicită a stării de bine în proiectarea și realizarea activităților de învățare**. De exemplu (mai multe explicații privind cele de mai jos vor fi oferite în Ghidul aferent obținerii rezultatelor învățării):

- Comunicarea adecvată: fără a ridica tonul și, fără a manifesta gesturi sau mimică amenințătoare; se vor evita sarcasmul și deriziunea etc.
- Folosirea unor metode și tehnici de predare relevante pentru starea de bine, cum ar fi, de exemplu, metodele de grup sau învățarea pe bază de proiect
- Încurajarea inițiativei și a răspunderii personale ale copilului / tânărului pentru rezultatele învățării, inclusiv prin încurajarea gândirii critice (și a exprimării propriilor puncte de vedere) și prin învățarea auto-normată / auto-dirijată.
- Asigurarea caracterului aplicativ, în situații concrete de viață, a celor învățate și utilizarea experienței personale pentru noile achiziții de învățare.
- Utilizarea unor auxiliare atractive—inclusiv multimedia.
- Descurajarea comportamentelor neetice - de exemplu copiatul, plagiatul etc. sau favorizarea unor copii sau tineri (care, toate, produc frustrări legate de "echitatea recompensei").
- Utilizarea, pe cât posibil, a disciplinării pozitive⁵.

În mod special, **recomandăm ca fiecare cadru didactic să aibă în vedere, în primul rând, copiii/tinerii din categoriile defavorizate / la risc, care, de regulă, au și probleme privind starea de bine**—de exemplu, copiii cu dizabilități, cei săraci sau din familii în care există violență, alcoolism, copiii neglijăți, timizi / retrași sau, dimpotrivă, violenți sau indisciplinați au atitudini negative față de propria persoană, față de ceilalți, față de învățare și față de școală în general.

Nu trebuie uitate nici activitățile de învățare obligatorii din curriculum, de exemplu proiectele specifice disciplinei "Educație interculturală" de la clasa a VI-a.

Supraîncărcarea, stresul, sau, dimpotrivă, starea de plictiseală din timpul activităților de învățare influențează starea de bine și atitudinea

vigoare privind echilibrul între activitatea de învățare și activitățile de recreere?

B.61.:

- Este respectată, în activitățile de învățare realizate, legislația în vigoare privind echilibrul între activitatea de învățare și activitatea de recreere?

B.76.:

- Este evaluată sistematic starea de bine, pentru fiecare copil / tânăr?
- Există dovezi privind îmbunătățirea stării de bine în unitatea de învățământ?

B.77.

- Există dovezi ale îmbunătățirii stării de bine pentru copiii / tinerii aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile existente în unitatea de învățământ?

B.92.:

- Sunt evidențiate în RAEI, aspectele îmbunătățite față de ultimul RAEI publicat, precum și aspectele care necesită îmbunătățire în următorul ciclu de evaluare internă și îmbunătățire a calității, prin raportare la factorii de risc de la nivelul comunității, care pot afecta starea de bine a copiilor / tinerilor?

față de învățare. Ca urmare, atât în planificarea cât și în realizarea activităților de învățare vor fi avute în vedere, în afara prevederilor legale, și următoarele aspecte:

- Oferirea de timp suficient copilului / tânărului pentru somn și pentru activități recreative. În acest scop, în planificarea și realizarea activităților de învățare, inclusiv temele pentru acasă vor avea în vedere, **pentru fiecare zi de școală, evitarea supraîncărcării.** Cadrele didactice de la același colectiv vor colaboa în vederea realizării acestui deziderat.
- În mod special, în privința **cuantumului total al temelor pentru acasă,** recomandăm să se țină cont de "regula celor 10 minute": la clasa pregătitoare, timpul necesar pentru realizarea temelor zilnice nu trebuie să depășească 10 minute / zi, în clasa I, 20 de minute—etc.
- Pentru evitarea plictiselii și a decuplării copilului / elevului de la învățare, recomandăm utilizarea unor **metode variate de predare,** care favorizează implicarea și motivația pentru învățare, de exemplu, metodele de grup (vezi, în acest sens, și **Ghidul referitor la obținerea rezultatelor învățării**).

Evaluarea stării de bine se realizează prin diferite **instrumente de evaluare** (chestionare, ghiduri de interviu, ghiduri de observare a activităților de învățare etc.). Întrucât tema este relativ nouă în cadrul preocupărilor de cercetare și asigurare, nu există decât puține astfel de instrumente—adaptate și etalonate pe populația școlară. Putem menționa, în acest sens, proiectul româno-danez "RODAWELL", realizat de Universitatea București, prin Facultatea de Psihologie și Științele Educației, în parteneriat cu VIA University College din Danemarca (și susținut de Ministerul Educației și de ARACIP), care, printre alte produse, propune și un instrument de autoevaluare adresat cadrelor didactice⁶.

Fiind parte integrantă a conceptului de "calitate a educației" promovat de ARACIP, **toate unitățile de învățământ vor evalua starea de bine** (cu instrumente de evaluare la alegerea lor), vor trage **concluziile**, care se impun, din analiza rezultatelor aplicării acestor instrumente și **vor furniza dovezi privind îmbunătățirea** stării de bine. Aceste dovezi pot fi, de exemplu:

- Creșterea numerică și procentuală a elevilor care declară, în diferite forme, că se simt bine la școală și, cu precădere, la activitățile de învățare (inclusiv extracurriculare).
- Îmbunătățirea climatului școlar—de exemplu, prin scăderea numerică și procentuală a conflictelor din unitate (profesori-elevi, profesori-părinți, între profesori etc.), a cazurilor de violență și de *bullying* etc.
- Creșterea nivelului de satisfacție a elevilor și, după caz, a părinților, în privința activităților de învățare.
- Creșterea nivelului de satisfacție a absolvenților față de educația oferită de unitatea școlară (inclusiv intensificarea activității organizațiilor de absolvenți ("alumni"), de sprijinire a școlii.

Reamintim, și în acest caz, cerința de a acorda o atenție deosebită **evaluării stării de bine a copiilor / tinerilor din categoriile defavorizate.**

Ultimul RAEI va include **cel puțin un rezultat privind îmbunătățirea stării de bine, în anul școlar respectiv, și cel puțin o activitate, care are ca scop îmbunătățirea stării de bine, pentru anul școlar următor —cu accent pe grupurile dezavantajate/vulnerabile**

De asemenea, **vizitele de evaluare externă** vor avea în vedere, în interviurile realizate cu reprezentanții unității de învățământ și în chestionarele aplicate:

- Menționarea cel puțin a **unei inițiative de îmbunătățire a stării de bine** și a **rezultatelor** acesteia.
- Menționarea cel puțin a **unei inițiative specifice de îmbunătățire a stării de bine** și a **rezultatelor** acesteia **pentru copiii/tinerii aparținând grupurilor dezavantajate/vulnerabile**

V-1. ANEXA 1—BAZA LEGALĂ, NOTE ȘI BIBLIOGRAFIE

Legislație:

- Legea nr. 1/2011 a Educației Naționale, cu modificările și completările ulterioare—cu legislația subsecventă.
- OUG nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației, cu modificările și completările ulterioare.
- HG nr. 994/2020 privind aprobarea standardelor de autorizare de funcționare provizorie și a standardelor de acreditare și de evaluare externă periodică în învățământul preuniversitar .
- Acte normative privind drepturile și protecția minorităților naționale în România—v. http://www.edrc.ro/juridic_search.jsp.
- Acte normative privind combaterea discriminării—v. <https://cncd.ro/legislatie>; v. și Legea Nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului.
- Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului , cu modificările și completările ulterioare—cu legislația subsecventă (un sumar al legislației privind apărarea drepturilor copilului poate fi găsit la <http://www.dgaspc-sectorul.ro/pagina.aspx?pid=117&keyn=19>).
- Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (<http://anpd.gov.ro/web/conventia/>), ratificată prin Legea Nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007 (<http://anpd.gov.ro/web/lege-nr-221-din-11-noiembrie-2010-pentru-ratificarea-conventiei-privind-drepturile-persoanelor-cu-dizabilitati/>).
- OM Sănătății nr. 1.456 din 25 august 2020 pentru aprobarea Normelor de igienă din unitățile pentru ocrotirea, educarea, instruirea, odihna și recreerea copiilor și tinerilor—<https://aracip.eu/categorii-documente/functionare-legala>.

Note

1. Clark D.A. (2014). *Defining and Measuring Human Well-Being*. In: Freedman B. (eds) *Global Environmental Change. Handbook of Global Environmental Pollution*, vol 1. Springer, Dordrecht (https://doi.org/10.1007/978-94-007-5784-4_66).
2. Nedelcu, A., Ulrich Hygum, C., Ciolan, L., Țibu, F. (2018). *Educație cu stare de bine. După o rețetă româno-daneză*. Ghid Rodawell, București (<https://rodawell.fpse.unibuc.ro/resurse/educatie-cu-stare-de-bine/>), p. 8.
3. Lippman, L., Anderson Moore, K., McIntosh, H. (2009). *Positive Indicators of Child Well-Being: A Conceptual Framework, Measures and Methodological Issues*. Innocenti Working Paper No. 2009-21. Florence, UNICEF Innocenti Research Centre (<https://www.unicef-irc.org/publications/580-positive-indicators-of-child-well-being-a-conceptual-framework-measures-and-methodological.html>).
4. Powell, M.-A., Grahani, A., Fitzgerald, R., Thomas, N., White, N.-E.(2018). *Wellbeing in schools: what do*

students tell us? Aust. Educ. Res. (2018) 45:515–531 (<https://doi.org/10.1007/s13384-018-0273-z>).

5. Pentru conceptul de "disciplinare pozitivă" vezi, de exemplu, două ghiduri realizate în România—primul, în cadrul Campaniei de promovare a participării școlare, "Hai la școală!", derulată sub coordonarea UNICEF: Cojocaru, Ștefan (coord.) (2015). *Abordarea pozitivă a comportamentelor copiilor*. București / Iași: UNICEF/Holtis-Expert projects (<https://gimnaziuldaciams.ro/download/90e6e0ddab8a6dfed9fc636bbb9e9d3c>) și cel de-al doilea, propus de organizația "Salvați Copiii": Asociația Salvați Copiii Iași (2013). *Schimbări mici, diferențe MARI! - Ghid de disciplinare pozitivă*. Iași: Salvați Copiii (http://www.cmbrae.ro/2017/wp-content/uploads/Brosura_Ghid_de_disciplina_pozitiva_1.pdf).
6. V. Starea de bine—Instrument de autoevaluare pentru cadre didactice (<https://rodawell.fpse.unibuc.ro/instrument-de-autoevaluare/>). Ghidul realizat în cadrul acestui proiect, menționat mai sus, la Nota nr. 2, poate fi descărcat la <https://rodawell.fpse.unibuc.ro/resurse/educatie-cu-stare-de-bine/>.

Bibliografie și lecturi suplimentare:

În afara titlurilor indicate mai sus, vă recomandăm:

- Baza de date a OECD privind starea de bine: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HSL>.
- Două colecții de materiale, dezvoltate recent, în contextul pandemiei, pentru îmbunătățirea stării de bine (<https://www.schoolwellbeing.co.uk/> și https://cacollaborative.org/sites/default/files/CA_Collaborative_COVID_Well-Being.pdf).
- Volumele III și VI din seria rezultatelor la PISA: OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Students' Lives*, PISA, OECD Publishing, Paris (<https://www.oecd.org/publications/pisa-2018-results-volume-iii-acd78851-en.htm>); OECD (2020), *PISA 2018 Results (Volume VI): Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World?*, PISA, OECD Publishing, Paris (<http://www.oecd.org/publications/pisa-2018-results-volume-vi-d5f68679-en.htm>).
- *Backing the Future: why investing in children is good for us all* (2009). NEF and Action for Children (https://neweconomics.org/uploads/files/e15acdab95a4f18989_j8m6vrtoj.pdf).
- Bădescu, Gabriel, Petre, Niculina (2012). *Bunăstarea copilului din mediul rural*. Cluj-Napoca: Risoprint (<https://www.yumpu.com/ro/document/view/15590466/bunastarea-copilului-din-mediul-rural-2012-world-vision->).
- Bădescu, Gabriel, Petre, Niculina (2014). *Bunăstarea copilului din mediul rural*. Cluj-Napoca: Risoprint (<https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2017/11/bunastare2014.pdf>).
- Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică (CRCCD) publicat pe site-ul Institutului Intercultural din Timișoara—<http://ccd.intercultural.ro/>
- Mihalache, Flavius, Neguț, Adriana, Tufă, Laura (2020). *Bunăstarea copilului din mediul rural*. Cluj-Napoca: Risoprint (<https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2020/11/Raport-de-Bunastare-a-Copilului-din-Mediul-Rural-2020.pdf>)
- Petrescu, Claudia, Neguț, Adriana, Stănilă, Gabriel (2018). *Bunăstarea copilului din mediul rural*. Cluj-Napoca: Risoprint (https://childhub.org/ro/system/tdf/library/attachments/bunastarea_copilului_2018_online_final.pdf?file=1&type=node&id=33538).

V-2. ANEXA 2—SURSE DE INFORMAȚII PRIVIND ÎNDEPLINIREA CERINȚELOR

I. Documente:

- **PDI/PAS curent și cel anterior** (dacă este cazul).
 - **Planul managerial pentru anul în curs și pentru anii școlari pentru care este valabil PDI/PAS**—cuprinzând activitățile de cunoaștere și îmbunătățire a stării de bine:
 - activități de prevenire și combatere a violenței și *bullying*-ului în școală și în familie;
 - activități de prevenire a cazurilor de trafic de minori;
 - activități de prevenire și combatere a barierelor de atitudine față de persoane cu dizabilități, de etnie romă sau aparținând altor minorități;
 - activități de educație pentru sănătate;
 - activități de educație privind sănătatea și siguranța în unitatea de învățământ;
 - activități de cunoaștere (pentru părinți) și de autocunoaștere (pentru copiii/tineri);
 - activități de integrare a copiilor cu dizabilități, în învățământul de masă;
 - programe și activități de educație parentală.
- Pentru activitățile respective, deja desfășurate, vor fi furnizate **dovezi** (liste de participare și alte documente, fotografii, clipuri video, mărturii, răspunsuri la chestionare, testimoniale sau oricare al tip) referitoare la **rezultatele pozitive** ale acestor activități.
- **Raportul anual de evaluare internă a calității educației** (RAEI) pentru ultimul ciclu de învățământ (existența activităților de îmbunătățire a calității cu impact asupra stării de bine).
 - **Documente privind activitatea de orientare și consiliere** pentru elevi și, după caz, părinților și/sau cadrelor didactice, care dovedesc realizarea cerințelor aferente Indicatorului 5. Asigurarea serviciilor de orientare și consiliere pentru elevi.
 - **Dacă este cazul: documente privind realizarea obligațiilor** menționate în Art. 52/4, Art. 89/2, 95 și 102 din Legea Nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările și completările ulterioare, privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic de minori și alte forme de violență asupra copilului.
 - **Dacă este cazul: documente privind comunicarea și colaborarea** cu serviciile publice de asistență socială (SPAS) și, după caz, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului (DGASPC).
 - **Oferta educațională** existentă și cea anterioară (dacă este cazul—în situația unor revizuri majore).

- **Rezultatele aplicării chestionarelor** de satisfacție a beneficiarilor de educație și **interpretarea** acestor rezultate (în cadrul documentelor de diagnoză / prognoză sau ca documente independente).
- **Baza de date a unității de învățământ sau de la nivelul colectivelor de copii/tineri**—cu date referitoare la factorii care determină / influențează starea de bine, menționați în Capitolul II ("Starea de bine—aspecte generale și conceptuale") - completată cu date individuale, despre familie, privind rezultatele școlare și extrașcolare ale copiilor / tinerilor, privind cazurile de violență, *bullying* și segregare/discriminare (dacă este cazul), privind cazurile de marginalizare, excluziune sau de alte încălcări ale drepturilor copilului (dacă este cazul).
- **Alte documente** de diagnoză, prognoză și evidență—**la inițiativa unității de învățământ** (dacă este cazul).

Documentele menționate se încarcă în platforma ARACIP, la rubrica Documentele școlii și, pentru a fi luate în considerare în procesul de evaluare externă, vor fi atașate cererii de evaluare externă.

II. Observare:

Vor fi observate:

- **Mediul fizic:** lumina, căldura, modul de decorare a spațiilor școlare, calitatea mobilierului școlar și, în general, caracterul prietenos al mediului școlar.
- **Accesibilitatea spațiilor școlare** pentru persoanele cu dizabilități.
- **Existența și funcționarea sistemelor de supraveghere video.**
- **Comportamentul personalului și copiilor / tinerilor** în unitatea de învățământ (cu precădere în timpul activităților de învățare):
 - Comunicarea adecvată.
 - Încurajarea inițiativei și a răspunderii personale ale copilului / tânărului pentru rezultatele învățării, inclusiv gândirea critică și exprimarea propriilor puncte de vedere.
 - Descurajarea comportamentelor neetice.
 - Folosirea unor metode și tehnici de predare relevante (de exemplu, metodele de grup).
 - Asigurarea caracterului aplicativ, în situații concrete de viață, a celor învățate și utilizarea experienței personale.
 - Utilizarea disciplinării pozitive.
 - Exemplul personal al cadrelor didactice în privința prevenirii și combaterii comportamentelor dăunătoare sănătății.
- **Respectarea prevederilor OMENCS nr. 6134/2016** privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar.

III. Interviu / chestionare:

Vor fi aplicate chestionare și / sau vor fi intervievați, după caz, reprezentanți ai elevilor, ai părinților și ai cadrelor didactice, în care se vor evalua:

- Atitudinea față de învățare, față de școală și cât de bine se simt în școală—mai ales în timpul activităților de învățare (inclusiv extracurriculare)
- Atitudinea față de propria persoană, încrederea în sine și în propriile capacități.
- Sentimentul de incluziune / excludere.
- Climatul școlar general—de exemplu, prin evoluția nivelului conflictelor din unitate (profesori-elevi, profesori-părinți, între profesori etc.), a numărului cazurilor de violență și de *bullying* etc.
- Nivelul de satisfacție a elevilor și, după caz, a părinților, în privința activităților de învățare.
- Nivelul de satisfacție a absolvenților față de educația oferită.
- Implicarea elevilor și a părinților, după caz, în identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate și siguranță din unitate.

Notă:

Pentru observare, interviu / chestionare, vor fi avute în vedere proporțiile menționate în O.MEC nr. 4488/2020 pentru aprobarea Procedurii privind modalitatea de derulare online a activităților de evaluare externă în vederea acordării autorizației de funcționare provizorie și a acreditării pentru unitățile de învățământ preuniversitar de stat și particular, pe perioada stării de alertă și a O.MEC nr. 5927/2020 privind modificarea și completarea Ordinului ministrului educației și cercetării nr. 4.488/2020 (Anexa 2).